

Kasiluokkalaisten kokema yhteisöllisyys ja
kouluhyvinvointi
- Näkökulmia yhteisöllisen oppilashuollon
toteuttamisen tueksi

Tony Järvenlaita

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kasiluokkalaisten kokema yhteisöllisyys ja kouluhyvinvointi
- Näkökulmia yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamisen tueksi

Tony Järvenlaita
Sosionomi
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2022

Tony Järvenlaita

Kasiluokkalaisten kokema yhteisöllisyys ja kouluhyvinvointi - Näkökulmia yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamisen tueksi

Vuosi

2022

Sivumäärä 51

Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä oppilaitoksen oppilashuolto- ja opetushenkilöstön ymmärrystä nuorten kokemasta yhteisöllisyydestä ja kouluhyvinvoinnista koululuokassa. Tämä opinnäytetyö on tehty toimeksiantona eräälle tuusulalaisen yläkoululle, jolle työ tarjoaa ymmärrystä nuorten kokemasta yhteisöllisyydestä, kouluhyvinvoinnista ja tukipalveluista oppilaitoksessa. Opinnäytetyön tuloksia hyödynnetään oppilaitoksen yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa.

Teoreettinen viitekehys rakentuu suomalaisen yhteisö-, koulu- ja hyvinvointitutkimuksesta ja alan yleisesti viitatuista kirjallisuudesta. Teorian kautta kuvataan keskeisiä käsitteitä yhteisöllisyydestä ja yhteisöllisyydestä, kouluhyvinvoinnista ja oppilashuollosta. Näkökulmana on nuorten kokemukset. Työ on laadullinen tutkimus, jonka aineistonkeruun menetelminä käytetään teemahaastattelua yksilö-, pari- ja pienryhmäkoossa sekä yksinkertaistettua sosiometriä. Aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Sosiometrin tulos kuvataan ryhmän rakennetta esittävänä kuvana.

Haastatellut nuoret pitävät tärkeänä hyvää luokkayhteisöä eli omaa luokkaa. Nuoret haluavat vaikuttaa luokkansa asioihin. Keskeiseksi nousee luokkahengen käsite. Nuorten puheista esiin nousevat myös tasa-arvoisuus, toisenlaisuuden kunnioitus, sosiaalinen vastuu ja reiluus. Nuoret haluavat sopivasti vastuuta omasta ryhmästä ja ovat valmiita työskentelemään yhteisöllisyyden vahvistamiseksi.

Asiasanat: luokkahenki, kouluhyvinvointi, yhteisöllinen oppilashuolto, kiusaaminen.

Tony Järvenlaita

Community and school wellbeing experienced by eighth graders - Perspectives to support the implementation of communal student care

Year

2022

Pages

51

The aim of this thesis is to provide high school student care and teaching staff with more understanding of the community spirit and school wellbeing experienced by young people in the eighth grade. This thesis has been done in collaboration with a high school located in Tuusula, Finland. The work provides understanding of the communality, school wellbeing and experiences in support services experienced by young people at the school. The results of the thesis are utilized in the planning, implementation and evaluation of the school's community student care plan.

The theoretical framework is based mainly on the Finnish community, school and welfare research and the widely referenced literature in the field. Key concepts of this thesis are community and community spirit, school wellbeing and student care that are described at the beginning of this report. The perspective is the experiences of young people. The work is a qualitative study using thematic interviews in individual, couple and small group sizes. A simplified sociometer is also used as a part of the interviews. The analysis of the data was performed using data-driven content analysis. The result of the sociometer is described as a diagram showing the structure of the group.

Young people give great importance to a good class community in their own class. They want to influence things in their class. Central concept is the spirit of the class. Young people value equality and equity, the respect of the otherness, social responsibility and fairness. They want to have and are willing to bear responsibility for their class group. They are also aware of the importance of working together to strengthen the communal spirit of their class.

Keywords: communal spirit, school wellbeing, communal student care, bullying.

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus.....	8
2	Yhteisöt ja yhteisöllisyys.....	8
2.1	Yhteisöllisyys koululuokassa.....	9
2.2	Virallinen, epävirallinen ja fyysinen koulu - koulun sosiaaliset maailmat.....	11
2.3	Luokkahenki, suosiojärjestelmä ja läpänsieto.....	12
2.4	Kiusaaminen luokkayhteisössä.....	13
3	Kouluhuvinvointi.....	14
4	Yhteisöllinen oppilashuolto.....	16
5	Tutkimuksen toteutus.....	18
5.1	Kohderyhmä, suostumus ja viestintä.....	18
5.2	Laadullinen tutkimus.....	18
5.3	Teemahaastattelu ja sosiometri.....	19
5.4	Aineiston analysointi.....	21
6	Tutkimustulokset.....	23
6.1	Oma luokka.....	23
6.2	Luokkahenki.....	25
6.3	Läpät.....	27
6.4	Välit ja tuki.....	28
7	Johtopäätökset.....	31
8	Eettisyys.....	35
9	Luotettavuus.....	37
10	Pohdinta.....	38
	Lähteet.....	42
	Liitteet.....	45
	Kuviot.....	51

1 Johdanto

Koulumaailmasta on kaikunut huolestuttavia signaaleja kouluyhteisön tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden rapistumisesta (Yle 2018). Vuonna 2021 tehdyn kouluterveyskyselyn vastausten mukaan Tuusulan peruskouluissa vain noin puolet 8. ja 9. luokkalaisista kokee olevansa tärkeä osa luokkayhteisöä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021), mikä on lähellä myös koko maan keskiarvoa. Aiheena yhteisöllisyys on ajankohtainen sekä hiljattain uudistuneen oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) että yleisen yhteiskunnallisen eriarvoistumiskehityksen ja osattomuuden kasvun näkökulmasta. Lisäksi koulujen johdon ja oppilaiden näkemykset koulun yhteisöllisyydestä ja kouluhyvinvoinnista eroavat joskus huomattavastikin toisistaan (Rimpelä, Kuusela, Rigoff, Saaristo & Wiss 2008, 134-135.) Paikallisella kouluyhteisöllä, sen toimintakulttuurilla ja sen sisällä kukoistavalla nuorisokulttuurilla on parhaimmillaan merkittävä suojaava vaikutus sen jäsenistön hyvinvoinnille. Siksi aihetta on erityisen tärkeä tutkia ja nimen omaan nuorten näkökulmasta.

Opinnäytetyön aiheena on koululuokan yhteisöllisyys ja kouluhyvinvointi nuorten näkökulmasta. Työ on laadullinen tutkimustyö, jonka yhteistyökumppanina on tuusulalainen yläaste, sen kasiluokkalaisia nuoria ja oppilashuollon koulukuraattori. Idea tutkimukselle juontaa juurensa työharjoittelujaksosta tuusulalaisessa alakoulussa koulukuraattorin ohjauksessa. Harjoittelun ohjannut koulukuraattori vaihtoi alakoulumaailmasta yläkoulun puolelle. Opinnäytetyön tullessa ajankohtaiseksi hän näki koulun yhteisöllisyydessä mielenkiintoisen ja ennen kaikkea tarpeellisen tutkimusaiheen. Koulun oppilashuollon toimijoilla on halu kuulla oppilaiden kokemuksia, joiden pohjalta suunnitelmallista oppilashuoltoa voidaan kehittää ja arvioida oppilaslähtöisesti. Tutkimus on siis työelämän tarpeista lähtevä ja siksi sen tekeminen on tärkeää ja perusteltua. Yhteisöllisyys on mielenkiintoinen aihe ja tavoitteeksi valikoitui nuorten oppilaiden näkökulman selvittäminen.

Tutkimuksen hyödyntäjätaho on tuusulalainen yläaste ja sen oppilashuolto- ja opetushenkilökunta ja tutkimustuloksia hyödynnetään oppilaitoksen oppilashuoltosuunnitelman suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnissa. Nuorten näkökulman hahmottaminen auttaa kehittämään yhteisöllistä oppilashuoltoa oppilaslähtöisempään suuntaan. Erityinen tutkimuksellinen mielenkiinto on nuorten sosiaalisessa maailmassa, joka vaikuttaa merkittävästi koulun ja luokan yhteisöllisyyteen, mutta on usein piilossa ja näkymättömissä opettajilta ja muulta koulun henkilökunnalta. Siksi tutkittavien ryhmästä käytetään tässä tutkimuksessa termiä nuoret, eikä oppilaat. Oppilaat tuo sanana mieleen vahvan koululaitoslähtöisyyden, kun taas nuoret merkitsee jo sanana laajempaa elämämaailman näkökulmaa. Teoriaosuudessa käytän kuitenkin lähdekirjallisuuden mukaista termiä, jolloin myös oppilaat-sana esiintyy niissä yhteyksissä.

1.1 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Tutkimuksen tavoitteena on lisätä oppilaitoksen oppilashuolto- ja opetushenkilöstön ymmärrystä nuorten kokemasta yhteisöllisyydestä ja kouluhyvinvoinnista koululuokassa. Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata yhden yläkoulun kasiluokan nuorten kokemuksia oman luokan yhteisöllisyydestä ja kouluhyvinvoinnista. Tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin: Miten nuoret kokevat luokan yhteisöllisyyden ja kouluhyvinvoinnin? Miten luokan yhteisöllisyyttä voidaan tukea oppilashuollon palveluilla? Tarkoituksena on myös tarjota oppilashuoltoryhmälle ideoita, miten yhteisöllisyyttä vahvistamalla voidaan lisätä kouluhyvinvointia luokassa.

2 Yhteisöt ja yhteisöllisyys

Ihminen on peruslähtökohdiltaan sosiaalinen olento, joka hakeutuu toisten ihmisten kanssa yhteyteen ja joka saa toimintavoimaa ollessaan toisten kanssa. Toimintavoimaa voidaan kutsua myös sosiaalisiksi pääomaksi. Toimintavoiman tuottamista voidaan kuvata myös sosiaalisen tuen käsitteellä. Idea vahvasta yhteisöllisyydestä on edelleen yksi yhteiskuntäkäsityksen peruspilari. Yhteisöllisyys elää ajassaan ja sen ympärille kehittyy uudenlaisia toiminnan tapoja vastaamaan ajalle tyypillisiin ilmiöihin. (Väyrynen, Kostamo-Pääkkönen & Ojaniemi 2015, 15.)

Yhteisöllisinä toimijoina ihmiset rakentavat ja ylläpitävät erilaisia yhteenliittymiä. Ihminen on perustaltaan sosiaalinen ”laumaolento”. Yhteisöllisyys voidaan määritellä koostuvan ihmisten yhteiskunnallisista ja vastavuoroisista keskinäisistä suhteista, jotka toimivat yhteiskuntajärjestyksen muodostamissa puitteissa. Ihminen rakentaa arkeansa ja sosiaalisia suhteitaan ja sidoksia toisiin ihmisiin erilaisissa yhteyksissä. Yleisiä yhteisöllisyyden ympäristöjä ovat perheet, suvut, ystäväpiiri, naapurustot, harrasteryhmät, työyhteisöt, keskinäisen tuen ryhmiin ja virallisiin yhdistyksiin. Yhteisöt ympäröivät meitä kaikkialla. Yhteisöitä muokkaavat keskinäisten suhteiden tiiviys, kannattelevuus ja jatkuvuus. Nämä vaihtelevat suuresti ihmisestä, tilanteista ja yhteisöstä toiseen. Useimmilla ihmisillä on jokin tai joitakin kiinnikkeitä erilaisiin yhteisöihin. Sosiaalityön kontekstissa ihmistä tarkastellaan tilanteeseen ja toimintaympäristöön linkittyvänä toimijana. Sosiaalityössä toimijuus ymmärretään siis sekä tilanteellisena eli situationaalisena että toimintaympäristöön sitoutuneena eli kontekstuaalisena kokonaisuutena. Tilanteellinen toimintaympäristö koostuu erilaisista yhteisöistä, joiden sisällä ja joihin suhteessa ihminen toimii. Tämä peruskäsitys on pysynyt muuttumattomana, vaikka ajan kuluessa yhteisöjen toiminta onkin paljolti muuttunut. Perheen, heimon tai suvun rinnalla merkittäviä nykyajan yhteisöitä ovat esimerkiksi kaveri- ja harrastusporukat ja vielä tuoreimpina internetin digitaaliset yhteisöt ja sosiaalinen media, joita leimaa perinteisestä yhteisöllisyydestä poiketen alueellinen rajattomuus. (Väyrynen, Kostamo-Pääkkönen & Ojaniemi 2015, 16-17.)

Yhteisön sisäisissä suhteissa on eroavaisuuksia muun muassa yhteiskunnallisen aseman, sosiaaliluokan, kulttuuritaustan ja sukupolven johdosta. Merkityksellisiä yhteisössä ovat toiminnan yhteiset tavoitteet, mahdollisuudet resurssien hallintaan ja sosiaalisten siteiden vahvuudet. Tärkeinä tekijöinä pidetään luottamuksen rakentumista ja suhteiden vastavuoroisuutta sekä yhteistyöhön sitoutumista. Toimiessaan optimaalisesti nämä vaikutussuhteet lisäävät yhteisöön kiinnittymistä ja kuulumisen tunnetta sekä mahdollisuuksien tasa-arvoista toteutumista. Osallisuus itselle tärkeisiin suhteisiin ja vaikuttamisen mahdollisuudet omaan toimintaympäristöön liittyviin asioihin sisältyvät osaltaan yhteisöllisyyteen. Keskinäisten suhteiden ja yhteisön ulkopuolelle jäämistä kutsutaan yhteisöllisyyden näkökulmasta syrjäytymiseksi, jota pyritään vähentämään lisäämällä ihmisten pääsyä ryhmiin ja yhteisöihin. Yhteisöt toimivat parhaimmillaan sosiaalisena ”kittinä” eli sosiaaliseen toimintaympäristöön kiinnittäjinä, jonka piirissä ihminen kokee merkityksellisyyttä. Merkityksellisyys lisää sitoutumista yhteiseen tavoitteeseen. (Väyrynen, Kostamo-Pääkkönen & Ojaniemi 2015, 17-18.)

2.1 Yhteisöllisyys koululuokassa

Koulun yhteisöllisyyttä voidaan tarkastella useammasta näkökulmasta. Toisaalta sitä voidaan ajatella koko koulun kattavana yhteisöllisyytenä, johon kuuluu koko henkilökunta ja kaikki oppilaat. Koko koulun kokoisessa tarkastelussa on paljon muuttujia ja sen jäsenten väliset siteet ovat useimmiten melko löyhiä. Koululle ominaista on jakaa kouluyhteisö luokkiin eli ikävuo-sien mukaisiin ryhmiin. Koulu on keskeisimpiä lapsen ja nuoren elämään vaikuttavista instituutioista ja erityisesti koululuokka on vertaisryhmänä tärkeä kasvun tukija. Koulumaailmassa muodostuu erilaisia virallisia ja epävirallisia yhteisöllisyyden muotoja. Keskeinen ja ilmeinen ryhmä on luokka. (Ollikainen 2012, 143.)

Koulussa yhteisöllisyys voidaan nähdä kuuluvan toimintakulttuurin ja ilmapiirin kokonaisuuksiin yhtenä osatekijänä. On myös huomioitava, että kouluun kokonaisuutena kuuluu myös sen hallinto ja organisaation toiminta. Nämä rakenteet vaikuttavat suoraan toisiinsa ja ovat siten todellisuudessa erottamattomat. Esimerkiksi organisaation toiminta voi joko mahdollistaa tai estää mielekkään yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen toteutumisen. Koulun toimintaan vaikuttaa sen kulttuuri, historia, perinteet ja arvot. Vaikka kouluilla on tietyt yhteiset valtakunnalliset tavoitteet, niin käytännössä tavoitteita mukainen toiminta on aina koulukohtaista. Käytännössä koulun virallisten tavoitteiden toteuttamisessa, jotka on kirjattu opetussuunnitelmaan, jokainen opettaja tekee oman näköistään työtä. Opettajan työtä ohjaa virallisten asiakirjojen lisäksi vahvasti koulun toimintakulttuuri. (Raatikainen 2011, 5-6.)

Koulun toimintaa ohjaa opetussuunnitelma, jonka yksityiskohtainen kirjaaminen tehdään paikallisesti. Opetussuunnitelmassa käsitellään oppiaineita, oppimisympäristöä ja työtapoja, oppimisen tukea ja ohjausta, arviointia ja sitä miten tarpeelliset tiedot ja taidot opitaan. Koulun toimintakulttuuri ohjaa koulun arkea ja opetussuunnitelman toteutumista oppilaitoksen

arvopohjan ja oppimiskäsityksen pohjalta. (Opetushallitus 2022b.) Piilo-opetussuunnitelmasta on kyse silloin, kun opettaja tietämättään tai ikään kuin piilossa opettaa sellaisia asioita, valmiuksia ja asenteita, joita ei virallisessa opetussuunnitelmassa mainita. Opettaja voi esimerkiksi kuvitella opettavansa oppitunnilla vain matematiikan oppisisältöä, mutta oppilaat oppivatkin jotain muuta, kuten rangaistuksen välttelykeinoja. Oppiminen ei välttämättä ole aina tietoista, vaan monia asioita opitaan tiedostamattomasti, piiloisesti. Piilo-opetussuunnitelmaan toteutuu oppimisen sosiaalisissa organisaatiomuodoissa ja kulttuurillisissa uskomuksissa. Piilo-opetussuunnitelman sisällöt välittyvät toimintarakenteen ja -ympäristön sisällä. Käytännössä piilo-opetussuunnitelma voidaan määritellä käsittävän koulun elämäntavan ja käytännön järjestämiseen liittyvät kysymykset, oppilaan ja opettajan väliset suhteet ja oppilaiden keskinäiset suhteet. Se on siis kytkeytynyt arjen käytännöissä ja ihmisten kohtaamisessa. (Törmä 2003, 111-112.)

Piiloisia toimintatapoja voidaan nähdä esimerkiksi siinä, miten opettaja tulkitsee ja reagoi oppilaan tai oppilaiden tietynlaiseen käyttäytymiseen. Erityisesti näiden piilossa olevien toimintatapojen merkitys korostuu silloin, kun ryhmä ei toimi toivotulla tavalla. Käyttäytymisen takana voidaan nähdä yksilön sisäiset persoonalliset tekijät tai ulkoiset eli ympäristötekijät.

Koulumaailmassa on omat yhteisölliset ominaispiirteensä. Kuuluminen ja kuulumattomuus erilaisiin ryhmiin vaikuttaa siihen, miten ryhmään ja sen jäseniin suhtaudutaan. Identiteetti muovautuu yhteisöissä ja niiden suhdeverkostoissa. Ryhmät vaikuttavat yksilöiden vuorovaikutukseen. Ryhmät ja yhteisöllisyys on tärkeä osa koulumaailmaa, sen toimintakulttuuria ja opetusta. Ryhmä on yksilöistä koostuva joukko, jonka jäsenet kokevat kuuluvansa kyseiseen joukkoon. Yhteisöstä puhuttaessa tarkoitetaan jonkin alueen tai asian ympärille koostunutta yksilöistä koostuvaa ryhmää. Yhteisöllä on omat normistot, jotka vaikuttavat ryhmän jäsenten asemaan ja rooliin yhteisössä. Yhteisössä esiintyviä ilmiöitä ja sitä koossa pitäviä voimia ovat ryhmäpaine ja sosiaalinen kontrolli. Yhteisön jäsenet muodostavat keskinäisriippuvuuden jäsenistään. Yleensä enemmistön mielipide on yhteisössä ratkaiseva. Tämä korostuu nuorista koostuvissa ryhmissä, joissa on toisaalta myös erottumisen ja itsenäisyyden korostamisen tarpeita joukossa. Toiset sitoutuvat ryhmiin vahvasti, toiset vähemmän. (Opetushallitus 2022a.) Lisäksi koulumaailman yhteisöllisyyttä voidaan pohtia siitä näkökulmasta, että oppilaat eivät ole itse voineet valita luokkaansa, vaan heidät on ulkopäin määrätty tiettyyn luokkaan. Tämä on yhteisöön kuulumisen ideaaliin kuuluvan vapaaehtoisuuden kanssa ristiriidassa. (Ollikainen, 2012, 148.)

Yhteisöllisessä koulussa jokaisella on oma paikkansa ja lapset ja nuoret kokevat tarvetta kuulua kouluyhteisöön arvostettuna jäsenenä. Oppilaiden keskinäinen vuorovaikutus tukee parhaimmillaan mukaan ottamista, mutta sen varjopuolena ja haasteena on ulossulkeminen. Koulun yhteisöllisten tunteiden luominen ja sosiaalisten suhteiden kehittäminen ovat tärkeitä keinoja puuttua mukaan pääsemisen, oppimisen, pedagogisen hyvinvoinnin, kaverisuhteiden ja

vaikuttamaan rohkaistumisen kannalta. Lisäksi niihin panostaminen lisää konfliktitilanteiden ratkaisukykyä ja torjuu masennusta. Yhteisöllisyyteen liittyy vahvasti osallisuuden käsite, olemme osallisia aina jonkin yhteisön sisällä tai sen kautta. Yhteisöä voidaan kehittää osallistavammaksi karkeasti jaoteltuna kahdesta näkökulman kautta. Ne ovat yksilötason keinot ja ryhmä- ja yhteisötason keinot. Yksilön itsetunnon ja -ilmaisun vahvistaminen, osallistuminen yhteisen toiminnan arviointiin ja suunniteluun, oman sosiaalisen paikan ja toiminnan opettaminen ovat keinoja parantaa yksilön osallisuutta yhteisössä. Yhteisötasolla oleellista on pyrkiä luomaan luokasta turvallinen ryhmä, vaikuttamaan ryhmädynamiikkaan, tukea oppilaiden vertaissuhteita ja lujittaa oppilaiden ja opettajan vuorovaikutussuhdetta sekä kehittämään koulun yhteisöllistä toimintaa. (Kiilakoski 2012, 36.)

2.2 Virallinen, epävirallinen ja fyysinen koulu - koulun sosiaaliset maailmat

Koulussa on päällekkäin erilaisia sosiaalisia maailmoja. Joskus, kuten tutkimusta tehdessä, on tarpeen tarkastella näitä maailmoja omina kokonaisuuksinaan. Yksi tapa on jakaa koulu viralliseen, eli formaaliin ja epäviralliseen, eli informaaliin kouluun. Virallinen koulu on karkeasti se koulu, mikä näkyy oppitunneissa ja oppimisessa. Se on se maailma, jonka opettaja näkee. Se on myös aukikirjoitettu tarkasti opetussuunnitelmiin ja koulun toimintamalleihin. Epävirallinen koulu käsittää nuorten maailmaa välitunneista ja ruokailuista koulumatkoihin, jopa vapaa-ajalle. Se on sosiaalisten suhteiden luomisen paikka, johon muodostuu hierarkioita ja jonka piirissä koetaan esimerkiksi ulkonäköpaineita ja tavataan vastakkaista sukupuolta. Epävirallinen koulu on nuorten areena, jossa kasvetaan vertaissuhteissa ja muodostetaan minäkuva ja usein myös elinikäisiä ystävyyssuhteita. Tämä maailma on hyvin näkyvässä nuorille, mutta monille koulun aikuisille se on epämääräinen ja tuntematon maailma. Koulun yhdeksi maailmaksi voidaan lukea myös fyysinen koulu eli karkeasti koulurakennus ja piha-alueet. Yhteisöllisyyden näkökulmasta viihtyisillä, yhteisöllisyyteen kutsuvilla tiloilla ja koulun fyysisellä järjestyksellä on paikkansa sosiaalisen elämän tapahtumapaikkana. (Kiilakoski 2012, 10-12.)

Yhteisöllisyys voidaan jakaa myös koulun viralliseksi yhteisöllisyydeksi ja epäviralliseksi yhteisöllisyydeksi. Koulun virallinen yhteisöllisyys ja sen tavoitteet määritellään esimerkiksi Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa, jossa sosiaalisen oppimisympäristön tehtävänä on opettajan ja oppilaan ja oppilaiden keskinäisten vuorovaikutussuhteiden tukeminen, sekä ryhmän jäsenenä toimimisen tukeminen. Opetuksen tulee tukea oppilaiden sosiaalisia taitoja, tukea oppilaiden vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista, edistää sosiaalista joustavuutta ja rakentavassa yhteistyössä toimimista. (Opetushallitus 2004, 16.) Virallisen yhteisöllisyyden tavoitteena on siis yhteistyötä, vuorovaikutusta ja suvaitsevaisuutta korostavana vahvistaminen (Kulmalainen 2015, 75.) Tuusulan perusopetuksen opetussuunnitelman (2016, 649.) vuosiluokkien 7-9 yhteisöllisyyden vahvistamisessa korostuu suvaitsevan yhteisön tavoite, jossa ei tapahdu syrjintää, kiusaamista, seksuaalista häirintää tai rasismia. Opiskelumotivaatiota vahvistetaan välittävällä ja yksilöllisellä kohtaamisella, sekä työskentelytapojen ja

oppimisympäristöjen monimuotoisuudella. Pari- ja ryhmätyöskentelyä tuetaan, mutta myös yksilöllistä tavoitteellista työskentelyä.

Kulmalaisen (2015, 76) mukaan oppilaiden keskinäinen yhteisöllisyys muodostuu pääosin epävirallisen koulun maailmassa, jota kutsutaan yleisesti luokkahengeksi. Luokkahenki ymmärretään monimerkityksellisesti. Sitä voidaan kuvata ideaalina, opetussuunnitelman mukaisena yhteisöllisyytenä, jossa korostuu toimeen tuleminen kaikkien kanssa ja myönteinen ilmapiiri. Todellisuudessa koulun arjessa yhteisöllisyys ei aina toteudu ideaalisesti, vaan siihen liittyy vahvasti suosiojärjestelmän hierarkkinen toiminta. Tutkimuksessaan Kulmala kuvaa tyttöjen suosikokemuksien ja ”leirytyksen” liittyvän oleellisesti luokkahenkeen. Ongelmaksi se koettiin erityisesti ei-suositujen ryhmässä. Suositujen tyttöjen kategoriassa Kulmala havaitsi luokkahengestä puhuttavan useimmiten epävirallisesta näkökulmasta. Toisaalta suositujen ryhmään kuuluneet pääsivät myös useammin mukaan virallisen koulun porukoihin, kuten ryhmiin. Ei-suosituilla piirit ovat ahtaammat, eikä tämä ryhmä välttämättä koe epävirallista koulua niin merkitykselliseksi kuin virallista koulumaailmaa. Tämä löyhä kiinnittyminen näyttäisi vaikuttavan myös luokan yhteisöllisyyden kokemiseen heikompana, kuin epäviralliseen kouluun hyvin kiinnittyneet nuoret. (Kulmalainen 2015, 76.) Paju (2011, 94) toteaa, että viralliseen kouluun kiinnittyneet eli ne, jotka ovat tulleet kouluun ”vain opiskelemaan”, eivät miellä itseään kuuluvaksi luokkaan yhtä paljon kuin muut oppilaat.

Kouluyhteisössä tapahtuva kiusaaminen arvioidaan peruskoulun johdon toimesta huomattavasti harvinaisemmaksi kuin oppilaskyselyiden tuloksissa esiin nousseet kiusaamiskokemukset. Koulujen välillä on eroa kiusaamisen tunnistamiseen ja selvittämiseen liittyen. (Rimpelä, Kuusela, Rigoff, Saaristo & Wiss 2008, 134-135.) Kouluinstituutit eivät välttämättä hahmota koulun epävirallisia sosiaalisia suhteita, mistä syystä esimerkiksi kiusaamisen havaitseminen voi olla hankalaa. Luokkahengen rakentumisen ja luokan yhteisöllisyyden tutkimisessa virallisen ja epävirallisen tiedon erojen huomiointi on oleellista kokonaiskuvan hahmottamisen kannalta. (Pekkarinen, Vehkalahti ja Myllyniemi 2012, 49.)

Tässä tutkimuksessa kiinnostus on erityisesti epävirallisen koulun maailmassa, mutta toisaalta tutkijalla on vahva yhteys oppilashuollon maailmaan, joka kuuluneeseen viralliseen kouluun. Osittain yhdistetyssä näkökulmassa on perustelunsa siinä, että yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelun ja toteuttamisen kannalta on tärkeää tehdä havaintoja ja muodostaa käsityksiä myös tuosta hieman näkymättömämmästä, muodoltaan epämääräisestä koulusta, jossa nuoret vahvasti koulunsa näkevät.

2.3 Luokkahenki, suosiojärjestelmä ja läpänsieto

Luokan yhteisöllisyyttä kuvataan oppilaiden keskuudessa yleisesti luokkahengen käsitteellä. Kokemukset kuulumisesta omaan luokkayhteisöön konkretisoituvat puheessa luokkahenkenä. Sillä kuvataan oppimisympäristön sosiaalista ulottuvuutta, jossa keskeistä on

vuorovaikutussuhteet ja oppilaiden väliset ihmissuhteet. (Ollikainen 2012, 143.) Myös Petri paju (2011, 41) kuvaa luokan yhteisöllisyyttä ja sosiaalista harmoniaa luokkahengen käsitteen avulla.

Ollikainen (2012, 143-145) kuvaa luokkahengen rakentumisen liittyvän vahvasti kaverisuosion käsitteen. Kaverisuosio jaetaan nuorten puheessa suosioksi ja epäsuosioksi. Koululuokassa jako voidaan nähdä suosittujen, tavallisten ja ei-suosittujen pienryhmiksi. Suosion tai epäsuosion ehdot ja sisällöt määrittyvät paikallisen koulu- ja nuorisokulttuurin mukaisesti, eivätkä ne ole sellaisenaan yleistettävissä koskemaan kaikkia koululuokkia. Suosiojärjestelmä on hierakkinen, mutta ryhmien välillä voi tapahtua liikettä. Suosituimpien ryhmissä on usein enemmän sananvaltaa, kun taas ei-suosituilla sitä ei tyypillisesti ole niin paljoa.

Läpänheitto, sen mahdollisuus ja sieto, nostetaan esiin useammassa koululuokan yhteisöllisyyttä koskeissa julkaisuissa (Paju 2011, 179., Ollikainen 2012, 147), joissa sitä tarkastellaan sekä negatiivisessa, että positiivisessa merkityksessä. Se että voidaan heittää läppää luokan sisällä ilman, että siitä loukkaantuu, koetaan usein hyvän luokkahengen tunnusmerkiksi. Loukkaantuminen tai ”nokkiinsa ottaminen” nähdään huonon luokkahengen merkiksi. Positiivisessa valossa läpänheitto voidaankin nähdä rennoksi jutusteluksi, mutta toisaalta myös yleiseksi koulukiusaamisen muodoksi. Läpänheitto ja huumori voi toimia myös strategiana suosittujen ryhmään pääsemiseksi ja saavutetun aseman ylläpitämiseksi. Suosiojärjestelmän sisällä läpänheitolla on erilaisia merkityksiä, jolloin heitetyt läpät voivat olla yhteisöstä etäännyttäviä tai siihen kuulumista vahvistavia. Suosiojärjestelmä tekeekin huumorin ja hyvänluokkahengen yhdistämisen haastavaksi. (Ollikainen 2012, 147.)

2.4 Kiusaaminen luokkayhteisössä

Koulukiusaamista tutkinut Christina Salmivalli kirjoittaa Koulukiusaamiseen puuttuminen -teoksessaan (2010, 42-47.) luokan merkityksestä kiusaamisessa. Salmivalli kysyy: ”Mitä tässä ryhmässä on sellaista, joka saa aikaan kiusaamista, mahdollistaa sen tai saa sen jatkumaan?”. Vaikka suurin osa luokkalaisista ei salli kiusaamista asennetasolla, moni heistä kuitenkin toimii kiusaamistilanteessa tavalla, joka vahvistaa ja ylläpitää kiusaamisen kierrettä. Salmivalli pitää merkityksellisinä toimijoina kiusaamistilanteissa sivussa olevia kannustajia tai apureita. Kannustajat eivät osallistu kiusaamiseen, mutta tukevat naurahtelemalla ja osoittamalla tukeaan kiusaajalle. Apurit osallistuvat myös itse kiusaamiseen. Luokkaan mahtuu useimmiten myös hiljaisia hyväksyjä, jotka eivät osallistu, mutta eivät myöskään tuomitse kiusaamista. Kiusatun puolustajiakin luokassa useimmiten on. Puolustajan roolin uskaltavat ottaa tyypillisesti vain luokan keskuudessa vahvat tai suosittujen ryhmään kuuluvat. Näillä eri rooleilla on suuri merkitys kiusaamisen jatkumiselle. Salmivalli uskoo nimenomaan sivustaseuraajien toiminnan olevan sekä yksittäisissä kiusaamistapauksissa, että ongelman laajemmassa kuvassa tärkeä.

Toisin kuin koulun viralliset normit, koululuokan ryhmänormit ovat yllättävän usein kiusaamista edistäviä. Nämä ovat ääneen lausumattomia, epävirallisia sääntöjä siitä, mikä ryhmän sisällä tulee toimia tai mikä ei ole suotavaa, jos haluaa tulla hyväksytyksi. Normien noudattamisesta palkitaan, mutta niiden laiminlyönnistä rangaistaan. Kiusaamistutkimuksessa on todettu kiusaajan kaveriksi ryhtymisen oleman usein ryhmänormien vastaista. Näin on myös opettajalle kertomisen kanssa. Hyväksytyksi tuleminen taas koetaan saavutettavan osallistumalla ja myötäilemällä kiusaamista. (Salmivalli 2010, 43-44.) Kiusaamisesta myös puhutaan usein niin, että luokassa tapahtuva kiusaaminen nähdään vähämerkityksellisenä ja ongelmattomana, jopa oikeutetulta. Usein kiusaaminen tulkitaan myös oikeutettuna toimintana, joka johtuu itse kiusatusta. Kiusaamismyönteistä ja kiusaamisen oikeuttavaa puhetta esiintyy erityisesti kiusaajien, apureiden ja kannustajien muodostamissa pienryhmissä. (Salmivalli 2010, 45-46.)

Salmivalli toteaa, että huono ilmapiiri luokassa ei olisi merkittävä kiusaamisen syy. Kiusaamista esiintyy myös yleisesti luokissa, joissa ilmapiiri koetaan enemmistön mielestä hyväksi. Toisaalta huonon ilmapiirin omaavassa luokassa ei välttämättä esiinny systemaattista kiusaamista, vaan huono yhteishenki saa muita muotoja. Salmivalli ei usko, että ilmapiirin tai luokkahengen kehittäminen sinänsä riittäisi ratkaisemaan kiusaamiskysymystä. Opettaja kuitenkin on avainasemassa kiusaamisen ehkäisyssä. Kiusaamisen tunnistaminen ei kuitenkaan ole itsestään selvää. Opettajat eivät Salmivallin mukaan useinkaan ole perillä luokassa esiintyvistä kiusaamisesta. Näin on jopa silloin kun kiusaaminen on systemaattista ja pitkäkestoista. Opettajan puuttumisen välttämätön edellytys on kyky tunnistaa kiusaaminen. Salmivalli pitää myös todennäköisenä, että opettajan sitoutuminen kiusaamisongelman hoitamiseen ennustaa kiusaamisen määrää luokassa. Opettajakaan ei pysty ratkaisemaan ongelmia yksin, vaan siihen tarvitaan koko kouluyhteisön yhteistoimintaa. (Salmivalli 2010, 46-47.) Luokan ilmapiirin parantamisen ja luokkahengen nostamisen tilalle kiusaamisongelman ratkaisuksi luokkatasolla Salmivalli esittää aktiivisen roolien ja normien uudelleenjärjestelyn. Oppilaiden tieto ja ymmärrys kiusaamisilmiöstä, oman toiminnan tarkastelu ja havainnointi ja uuteen järjestykseen sitoutuminen ovat Salmivallin mukaan tehokkaimpia keinoja kiusaamisongelman ratkaisukeinoja luokassa. (Salmivalli 2010, 67-69.)

3 Kouluhyvinvointi

Lapsille ja nuorille koulu on tärkeä kasvu- ja kehitysyhteisö. Koulu aika vaikuttaa oleellisesti yksilön minäkäsitykseen ja asenteisiin työskentelyä ja yhteisöjen merkitystä kohtaan. Koulu on työympäristönä moninainen. Se on fyysisten ja psykososiaalisten tekijöiden kokonaisuus, joka koostuu kouluyhteisön jäsenistön kokemuksista, arvoista, asenteista, vuorovaikutussuhteista, yksilön tarpeiden ja menestyksen arvostuksesta, fyysisestä ja psyykkisestä turvallisuudesta, itsetunnon vahvistamisesta ja oppimisen tukemisesta. Hyvinvoinnin yhteys sosiaaliseen

kanssakäymiseen ja siihen liittyvään tukeen ja ohjaukseen on kouluympäristössä olennaista. (Jahnunen, 2013, 28.)

Hyvinvoinnin rakentumisen tarkastelussa käytetään näkökulmasta ja tieteenalasta riippuen hieman erilaisia malleja ja mittareita. Sosiaalialan tutkimuksissa hyvinvointia tarkastellaan usein Erik Allardtin hyvinvointimallin mukaan, jossa hyvinvointia tarkastellaan kolmen eri teeman tai arvon kautta. Nämä kolme teemaa ovat: elinolot (having), sosiaaliset suhteet (loving) ja itsensä toteuttaminen (being). (Konu 2002, 11.) Konu esittelee väitöskirjassaan kehittämänsä kouluhyvinvointia käsittävän mallin, jonka on muodostanut Allardtin hyvinvointimallin pohjalta (2002). Konu on lisännyt kouluhyvinvointimalliinsa neljännen teeman, joka on terveys. Kouluhyvinvointimalli koostuu koulun olosuhteista, sosiaalisista suhteista, itsensä toteuttamisen mahdollisuudesta ja terveydestä. Koulun olosuhteilla tarkoitetaan fyysisiä ja organisatorisia tekijöitä ja kouluun liittyviä palveluita, kuten kouluruokailu, terveydenhuolto, kuraattorin ja psykologin palvelut ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Sosiaaliset suhteet koostuvat oppilaiden keskinäisistä suhteista, opettajan ja oppilaan välisistä suhteista, sekä koulun muun henkilöstön ja oppilaiden välisistä suhteista. Itsensä toteuttamisen teemaan kuuluu oppilaan mahdollisuus opiskella omien taitojen ja kykyjen mukaisesti ja saada siihen ohjausta, palautetta ja kannustusta. Tärkeää on myös kokea opiskelunsa koulussa arvostetuksi. Terveystilaan luetaan psykosomaattiset oireet, pitkäaikaissairaudet ja taudit. (Konu & Gråsten-Salonen 2004, 11.)

Hyvinvointi on vahvasti esillä myös Opetushallituksen 2014 julkaisemassa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet -julkaisussa. Opetussuunnitelmassa hyvinvointi huomioidaan perusopetuksen arvopohjassa, oppimiskäsityksessä ja toimintakulttuurissa. Arvopohjaan liittyy oppilaiden yksilöllinen kunnioitus, moninaisuuden hyväksyminen ja oikeus oppimiseen. Oppiminen, opetus ja tarvittaessa saatava tuki ja ohjaus kaikkina koulupäivinä ovat jokaisen oppilaan oikeus. Tämän oikeuden laiminlyönti voi johtaa oppimisesta syrjäytymiseen, joka on uhka terveille kasville ja kehitykselle. Osallisuuden ja sivistyksen teemat korostuvat arvokasvatuksessa ja opetuksen käytännön toteutuksessa. Niiden tarkoitus on kasvattaa oppilaat vaalimaan omaa ja yhteisönsä hyvinvointia myös tulevaisuudessa. Tämän perustana on elinikäinen oppiminen, joka on erottamaton osa hyvää elämää ja hyvinvointia. Toimintakulttuurissa tärkeää on osallisuus ja yhteistyö sekä koulun sisäisesti että perheiden ja muiden tahojen kanssa. Näiden periaatteiden kautta toteutetaan koulutyön käytännön järjestämistä paikallisesti kouluilla. (Opetushallitus 2014, 15-16, 34-35.)

Jahnunen (2013) on tutkinut väitöskirjassaan kouluhyvinvointia nuorten tulkitsemana. Tutkimuksen johtopäätöksiin Jahnunen on koonnut ydinlöydökset nuorten kokemuksista kouluhyvinvoinnista. Ne ovat kodin ja perheen rooli lähiturvaverkkona, yhteistyö sidosryhmien kesken, oppilaiden oman vertaisryhmän keskeinen rooli hyvinvoinnin edistäjä, opettajien rooli auktoriteettina ja esimerkkinä olemisena, sekä positiivinen, turvallinen ja kannustava

kouluilmapiiri, jossa saa ennaltaehkäisevää tukea. Vanhempien läsnäolo ja kiinnostus koulunkäynnistä ja ylipäätään elämästä on ensiarvoisen tärkeää, vaikka nuori olisikin välillä välinpitämätön ja kapinoisi. Yhteistyötä tulisi tehdä paikallisten viranomaisten ja terveydenhuollon kanssa unohtamatta kodin ja koulun yhteistyötä. Vertaisryhmällä on oleellinen ja voimakkain vaikutus kouluhyvinvointiin. Kaverit ja ryhmä vaikuttavat oleellisesti viihtyvyyteen koulussa ja koulumotivaatioon. Yksin jääminen on suuri pelko. Opettajan roolissa korostuu suorituspainotteisen asiantuntijaroolin lisäksi välittävät rajat asettavan kasvattajan rooli, josta nuoret ottavat oppia. Jaksamiseen ja yrittämiseen vaikuttaa nuorten mukaan merkittävästi positiivinen kouluilmapiiri. Nuoret näkevät tärkeänä myös sen, että heillä on mahdollisuus hyvissä ajoin päästä keskustelemaan esimerkiksi terveydenhoitajan kanssa mieltä askarruttavista asioista. (Jahnunen 2013, 94-98.)

Kouluhyvinvoinnin lähikäsite on kouluviihtyvyys. Kouluviihtyvyys tarkoittaa oppilaan subjektiivista, kognitiivista arviota siitä, miten myönteisiä hänen koulukokemuksensa ovat. Toisin sanoen kyseessä on kokemus kouluelämän laadusta. Viihtyvyydellä on olennainen merkitys hyvinvoinnin kannalta. (Manninen 2018, 14.) Kouluviihtyvyys voidaan käytännön tasolla jakaa liittyvän oppimiseen, läksyjen tekoon ja opiskelusta suoriutumiseen ja toisaalta myös sosiaaliseen ympäristöön, kuten välitunteihin ja luokkakavereiden kanssa toimimiseen. Kouluviihtyvyys on siis sekä yksilöllinen, että yhteisöllinen rakennelma. Viihtyvyys koulussa on kuitenkin laaja-alainen asia, johon on suhtauduttava kokonaisvaltaisesti, johon liittyvät myös muut elämän osa-alueet, kuten perhe-elämä ja vapaa-aika. Kouluviihtyvyyden tarkka määrittely on haastavaa, mutta lähtökohtaisesti siinä ollaan kiinnostuneita subjektiivisesta kokemuksesta. Jos suomalaista kouluviihtyvyyttä verrataan oppimistuloksiin, kuten PISA-tutkimuksiin, näyttää siltä, että kouluviihtyvyys ja oppimistulokset eivät kulje käsi kädessä. Se kuvaa hyvin teeman laaja-alaisuutta. (Manninen 2018, 16-19.) Hyväksytyksi tuleminen kokemus ja yhteisöön kiinnittyminen lisäävät koulussa viihtyvyyttä ja koulun arvostusta oppilaissa (Kiilakoski 2012, 57).

4 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilas- ja opiskelijahuolto koskee perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen piirissä olevia oppilaita ja opiskelijoita. Oppilas- ja opiskelijahuoltoa säädetään oppilas- opiskelijahuoltolaissa (1287/2013). Opiskeluhuollon tarkoitus on oppilaan ja opiskelijan laadukkaan oppimisen, terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen ja niitä edistävää toimintaa kouluissa ja oppilaitoksissa. Työtä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus ja hänen hyvinvointinsa. (Opetushallitus 2022c.) Oppilashuoltotyö jaetaan yksilökohtaiseen ja yhteisölliseen oppilashuoltotyöhön. Yksilöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäisen oppilaan tai opiskelijan tukeminen. Se on luonteeltaan ennaltaehkäisevää ja tukea antavaa. Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaiden ja opiskelijoiden ennaltaehkäisevää ja

osallisuutta, hyvinvointia ja oppimista tukevaa toimintaa koulu yhteisössä. Tähän kuuluu myös opiskelu ympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja esteettömyyden huomioiminen. Yhteisöllinen opiskelu huolto on ensisijaista opiskelu huoltotyötä. Opiskelu huollon palveluita oppilaitoksissa tuottavat kouluterveydenhuolto, koulu psykologi- ja -kuraattoripalvelut. (Opetushallitus 2022c.)

Yhteisöllinen opiskelu huolto kuuluu kaikille koulussa ja oppilaitoksessa toimiville. Kaikkien oppilaiden ja opiskelijoiden kanssa toimivien ja opiskelu huollon palveluiden parissa työskentelevien on tehtävissään edistettävä oppilaiden ja opiskelijoiden sekä koko koulu yhteisön hyvinvointia ja yhteistyötä huoltajien kanssa. Koulu yhteisön toimintakulttuurin kehittämisestä ja yhteisöllisestä työstä vastaa rehtori. Työtä tehdään opiskelu huoltosuunnitelman mukaisesti. Koulu- tai oppilaitoskohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa yhteisöllisen opiskelu huollon suunnittelemisesta, kehittämisestä ja arvioinnista. Toimintaa ohjaa opiskelu huoltosuunnitelma. Opiskelu huoltoryhmän toiminnassa ei voida käsitellä yksittäisten oppilaiden tai opiskelijoiden asioita, vaan asioita käsitellään vain yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Opiskelu huoltoryhmän kokouksiin voi osallistua myös opiskelijoita, huoltajat, yhteistyötahot ja muut asiantuntijat. Opiskelu huoltoryhmän toiminnassa voidaan keskustella ryhmien, luokkien tai opiskelu ympäristössä asioista. Näitä voivat olla esimerkiksi luokan ilmapiiri, työrauha, kiusaaminen, terveys ja hyvinvointi ja osallisuus. Opiskelijahuoltoryhmän kokoonpano, tehtävät ja toimintatavat päätetään paikallisesti. (Opetushallitus 2022c.)

Yhteisöllisen työn suunnitelma perustuu tietoon oppilaiden, henkilöstön ja koulu ympäristön ja -yhteisön tilanteesta. Tätä tietoa kerätään muun muassa erilaisilla kyselyillä, kuten hyvinvointi- ja ilmapiirikyselyt. Toiminnassa tarvitaan uskallusta kokeilla erilaisia toimintatapoja oppilaiden kanssa. Opiskelu huollon tehtäviä voi olla esimerkiksi vuorovaikutuksen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen oppilaiden ja perheiden osallisuuden edistäminen. Ryhmädynamiikan, tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen, työrauhan tukeminen, kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäiseminen ja puuttuminen, varhaisen puuttumisen käytännöt ja mielenterveystaitojen vahvistaminen ovat myös tyypillisiä opiskelu huollon tehtäviä. Lisäksi esteettömyydestä ja ympäristön turvallisuudesta tulee suunnitelmallisesti huolehtia. Kouluissa ja oppilaitoksissa järjestetään yhteisöllisen opiskelu huollon palveluna luokkien ryhmäytämispäiviä, hyvinvoinnin eri osa-alueiden teemapäiviä, tukioppilastoimintaa, vertaissovitte-
lua ristiriitatilanteissa ja erilaista ryhmätoimintaa, kuten jännittäjät-vertaisryhmätoimintaa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018, 21-23.)

5 Tutkimuksen toteutus

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimustyönä. Aineistonkeruu tapahtui yksilö-, pari- ja pienryhmähaastatteluilla ja yksinkertaistetulla sosiometrillä. Aineistonkeruun jälkeen haastattelut litteroitiin ja ne analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tulokset kuvataan tutkimuskappaleessa. Johtopäätöksissä tuloksia peilataan käytettyyn taustateoriaan.

5.1 Kohderyhmä, suostumus ja viestintä

Tutkimuksen kohderyhmä on yleisen tuen piiriin kuuluva kahdeksannen vuoden koululuokka tuusulalaiselta yläasteelta. Luokan koko on n. 20 oppilasta, joista 13 ilmoitti halukkuudesta osallistua tutkimukseen. Työelämäkumppanina olevan yläasteen toiveena oli saada tietoa nuorten kokemasta yhteisöllisyydestä koulussa. Tätä tukee tietyn luokan valinta tutkimuksen kohderyhmäksi, sillä se soveltuu samalla luokkakokoisen osaryhmän, että koko koulun laajuisen yhteisön tutkimiseen. Lisäksi tutkimustyön laajuus huomioiden oli tarpeen rajata tutkimusryhmän kokoa sopivaksi käytettävään aikaresurssiin nähden.

Tutkimukseen osallistuva luokka valikoitui opetushenkilöstön parissa suoritetun epävirallisen kartoituksen perusteella, niin että luokassa olisi mahdollisimman paljon erilaisia nuoria ja halukkuutta osallistua tutkimukseen. Kartoituksen jälkeen asiasta oltiin yhteydessä luokanvalvojan, joka oli yhteistyöhaluinen tutkimuksen suhteen. Ennen aineistonkeruuta tutkija vieraili luokan yhteisellä oppitunnilla. Tarkoituksena oli esitellä tutkimuksen tavoite ja tarkoitus sekä informoida nuoria hyvistä tutkimuskäytännöistä, tutkittavien oikeuksista, tietosuojasta ja vapaaehtoisuudesta. Tilaisuus toimi myös tutkijan ja tutkittavien tutustumisvierailuna. Tutkimusraportin valmistuttua se esiteltiin kohderyhmälle ennen julkaisua. Kohderyhmä koostuu osittain alle 15-vuotiaista nuorista. Kaikille vanhemmille ja nuorille lähetettiin saatekirje tutkimuksesta haastattelukysymyksineen. Kaikilta tutkimukseen osallistuneiden vanhemmilta pyydettiin ja saatiin suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Suostumus pyydettiin Wilma-järjestelmän kautta sähköisesti.

5.2 Laadullinen tutkimus

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tutkimustyö. Tutkimustapa soveltuu ihmisen arkipäivän monimuotoisen sosiaalisen todellisuuden kuvaamiseen. Se sopii ilmiöiden ja subjektiivisten kokemusten ja niille annettujen merkitysten tutkimiseen. Laadullisen tutkimuksen avulla tutkija voi ikään kuin tutkia sosiaalista todellisuutta sisältäpäin tutkimuksessa mukana olevien ihmisten näkökulmasta. Tutkimustapaa käytetään useilla eri aloilla kuvaamaan yhteisöllisyyttä eri yhteyksissä, asiantuntijuutta, osaamista tai erilaisia toimintamalleja. Se on kiinnostunut koe-tusta elämismaailman todellisuudesta, joka muodostuu monimutkaisista merkityssuhteista.

Nämä merkitykset ovat laatuja, joista tässä tutkimustavassa ollaan kiinnostuneita. Ne ovat tutkittavien henkilökohtaisia ja niihin ankkuroituu muun muassa arvoja, ihanteita, uskomuksia ja tunteita. Tutkimusmenetelmä ei etsi faktoja tai totuuksia sinänsä, vaan siinä on vahva subjektiivisuus ja kontekstisidonnaisuus eli asiayhteys. (Vilkkä 2021, 11.) Tässä tutkimustyössä tutkitaan nuorten subjektiivisia kokemuksia luokka- ja kouluyhteydessä.

Tiedon lähteenä laadullisessa tutkimuksessa on kielelliset ilmaisut ja niiden yhteys sosiaaliseen ympäristöön. Kielessä on ikään kuin kätkeytynä ne merkitykset, jotka ihminen, tässä tapauksessa nuori, muodostaa tietyssä ajassa, paikassa, sosiaalisessa tilassa ja kulttuurissa. Tutkija ei ole tästä irrallinen olento ja se on hyvä muistaa tutkimusta tehdessä. Tutkijan tutkimuksellinen ymmärrys kytkeytyy siis subjektiivisiin kokemuksiin ja merkityksiin, joka lisääntyy vähitellen hermeneuttisessa kehässä. Keskeinen idea tässä on se, että aineistoa luetaan, kunnes ymmärretään tutkimuskohteen mielenjuoksua ja tunnistetaan oma lukutapa ja osataan erottaa se tutkimuskohteen lukutavasta. Hermeneuttisessa kehässä alussa on tutkijan esiymmärrys, jonka kautta tutkija muodostaa merkityksiä tutkimuskohteesta. Näitä peilataan vuorotellen tutkimusteoriaan ja tutkimuskohteesta tehtyihin tulkintoihin. Vähitellen tutkijan ymmärrys aiheesta syvenee tällaisen ”vuoropuhelun” kautta. Tutkimustyötä ohjaa tutkimuskysymys. (Vilkkä 2021, 11-14.)

Tämän opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen muodostaminen alkoi perehtymisellä yhteisöiden ja yhteisöllisyyden teorioihin monesta näkökulmasta. Aihepiiriä tutkittiin sosiaalipedagogisesta, sosiologisesta, yhteiskuntatieteellisestä, maantieteellisestä, filosofisesta ja kasvatustieteellisestä teorian ja tutkimuskirjallisuuden kautta. Näkökulmaksi valikoitui yhdistelmä yhteiskunnallista, kasvatustieteellistä ja sosiologista teoriaa. Valintaan vaikutti ensisijaisesti nuorten näkökulman esiintuominen. Kouluhuvinvointia tarkasteltiin suomalaisen kouluhyvinvointitutkimuksen ja -tilastojen näkökulmista sekä paikallisesta hyvinvointitutkimuksesta käsin. Hyvinvoinnin teeman avaamisessa käytettiin myös vakiintunutta hyvinvoinnin rakentumisen jaottelua sovellettuna kouluhyvinvointiin. Teoreettinen katsaus oppilashuoltoon muodostui pääosin kansallisista suosituksista, raporteista ja laeista sekä artikkeleista näihin liittyen. Tärkeä aiheeseen virittäytyminen oppilashuollon kohdalla olivat myös aikaisemmat opinnäytetyöt yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamisesta.

5.3 Teemahaastattelu ja sosiometri

Laadullisen tutkimuksen yksi käytetyimpiä tutkimusmenetelmiä on erilaiset haastattelut. Haastattelua käytetään myös nuorisotutkimuksessa yleisesti. Nuorten haastattelemisen yleisyys perustuu siihen, että siinä on mahdollista vähentää haastateltavan ja haastattelijan välistä valtaeroa ja se mahdollistaa nuoren näkökulmien ja elämäntilanteiden syvemmän tarkastelun. Haastattelu tavoittaa parhaimmillaan nuoren luovan toimijuuden omassa arjessaan. Laadullisessa tutkimuksessa empiirinen haastatteluaineisto on rajallinen, yleensä enimmillään

joitakin kymmeniä. Haastattelussa pyritään luomaan nuorelle tila, jossa on mahdollista kertoa avoimesti ja omin sanoin elämästään. Tarkoituksena on saada monipuolisesti esiin näkemyksiä ja elämismaailman eri puolia moniulotteisesti. (Kiilakoski & Honkatukia 2018, 149-150.) Tutkimuksen lähestymistapa on konstruktionistinen eli haastatteluiden katsotaan kuvaavan haastateltavien kulttuuria, tässä tapauksessa luokkansa ja koulunsa edustajana. Tarkoitus ei ole tällöin faktatiedon kerääminen. Konstruktionistinen lähestymistapa näkee tiedon olevan tiiviissä yhteydessä siihen millaisin käsittein ja näkökulmin aihetta lähestytään ja millaisen vuorovaikutuksen keinoin empiirinen aineisto syntyy. Tässä katsantokulmassa haastattelija tiedostaa itse olevansa osallinen muodostettuun aineistoon. (Kiilakoski & Honkatukia 2018, 52.)

Haastattelumenetelmänä tässä työssä käytettiin teemahaastattelua, johon yhdistyi ryhmähaastattelun ominaisuuksia. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu menetelmä, jossa haastattelun yleiset teema-alueet on suunniteltu etukäteen, mutta samalla antaa tilaa nuorten omille tulkinnoille ja merkityksenannoille (Kiilakoski & Honkatukia 2018, 153). Tässä tutkimuksessa kouluhyvinvoinnin teemasta jätettiin tietoisesti pois terveyteen ja perhe-elämään liittyvät asiat niiden arkaluontoisuuden vuoksi. Ryhmähaastattelun valinnan perusteena oli se, että se madaltaa nuorten osallistumiskynnystä, koska kavereiden läsnäolo tuo turvaa ja vähentää jännitystä. Lisäksi se sopii yhteisöllisyyttä tutkivaan tutkimukseen, sillä siinä aineistoa tuotetaan vuorovaikutuksessa, jolloin saadun aineiston voidaan ajatella olevan enemmän sosiaalisesti rakentunutta kuin yksilöhaastattelulla. Ryhmähaastattelussa voidaan myös analysoida ryhmän vuorovaikutustapoja. Kyse on siis todellisuuden rakentamisesta puheen avulla ja nuoret nähdään kulttuurinsa edustajina. (Kiilakoski & Honkatukia 2018, 154-155.) Koska ryhmään, koululuokkaan, kuuluu hyvin erilaisia ihmisiä, ei ole tarpeen rajata haastatteluja vain ryhmähaastatteluihin. Nuorissa oletettiin olevan henkilöitä, jotka haluavat osallistua haastatteluun yksin, joten myös yksilöhaastattelut olivat mahdollisia. Näin ei kuitenkaan kohderyhmän kohdalla ole. Yksi haastattelu toteutettiin yksilöhaastatteluna. Syynä oli toisen haastateltavan sairastuminen.

Teemahaastatteluissa oleellista on muodostaa haastatteluille teemarunko, jossa tutkimuskysymyksen ohjaamana muodostetaan haastattelun pääteemat ja niiden alle apukysymykset. Kysymykset tehdään teorialähtöisten käsitteiden avulla. Kysymysten on oltava sellaisia, että haastateltavien on mahdollista vastata niihin. Hyvä tapa arvioida haastattelukysymysten sopivuutta on pohtia millaisiin kysymyksiin nuori haluaa vastata. Tärkeää on myös muotoilla kysymykset ymmärrettäviksi ja sellaisiksi että ne puhuttelevat haastateltavia. Tätä tutkimuskysymyksen siirtämistä haastattelukysymykseksi kutsutaan operationalisoinniksi. Kysymysten muotoilua ohjaa taustalla konstruktionistinen näkökulma. (Kiilakoski & Honkatukia 2018, 157.)

Aineistokeruu tapahtui tutkimusympäristössä eli koulussa käytävillä keskusteluilla. Nuorten kanssa on huomioitava erilaisia asioita keskustelun järjestämisen näkökulmasta. Tämä perustuu sopimiseen tutkimukseen osallistuvien nuorten kanssa. Sovimme yhdessä sopivan

(turvallinen, rauhallinen, neutraali) paikan haastattelulle. Koulukuraattorin työtila täytti nämä vaatimukset. Paikka olisi voinut olla myös esimerkiksi tyhjä luokkahuone, pienryhmätila tai vaikkapa liikuntasalin näyttämö. Aineisto nauhoitettiin ja litteroitiin anonyymisti. Aineiston analyysi on vapaasti luettavissa julkaisun jälkeen Theseus-tietokannassa. Haastattelun tukena käytetyt kuvat sosiometreistä hävitetään asianmukaisesti.

Nuorten kanssa toimiessa keskusteluun virittäytyminen ja keskustelutilanne on oleellisen tärkeä suunnitella perusteellisesti. Hoikkala ja Paju (2013) käyttivät etnografisessa ysiluokan yhteisöllisyyttä kuvaavassa tutkimuksessaan haastatteluiden alussa menetelmää, jota nimittävät köyhän miehen sosiometriksi. Siinä tutkijat pyysivät haastateltavaa laittamaan jokaisen luokkakaverin tiettyyn ryhmään, jonka sai itse nimetä. Osa luokkakavereista saattoi kuulua myös ryhmään yksinäiset. Ryhmiä saattoi olla esimerkiksi pölisijät, kovikset, kikattajat ja hauska porukka. Näin saatiin luotua luonteva aloitus ja ikään kuin virittäytyminen keskustelulle. Sen lisäksi saatiin tietoa luokan sosiaalisista verkottumisista. Teoriassa vastaavia menetelmiä tutkimushaastattelussa kutsutaan virikkeiksi, joita voivat olla esim. kulttuuriesine tai -tuote, joka herättää ajatuksia (Vilkkä 2021, 66).

Tämän tutkimuksen toisena aineistonkeruun menetelmänä käytettiin sosiometriä anonymisointimenetelmänä ja virikkeenä. Haastateltavien henkilösuojan varmistamiseksi sosiometri toteutettiin niin, että pahvin palasen toisella puolella luki luokkakaverin nimi ja toisella puolella Aku Ankasta tutun hahmon nimi. Kun pienryhmät oli tehty, pahvilaput käännettiin siten että näkyvillä oli Ankkalinnan hahmojen nimet. Tällä anonymisointitoimella varmistettiin se, että nauhoitteella ei kuultu todellisten henkilöiden nimiä. Kutsuin menetelmää ankkalinnalaistukseksi.

5.4 Aineiston analysointi

Kerätty aineisto analysoitiin induktiivisella aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tämä tarkoittaa, että aineistosta etsittiin säännönmukaisuuksia ja verrattiin niitä toisiinsa. Suunta on yksityisestä yleiseen. Analyysi alkoi aineistossa olevien esimerkkien, tapausten ja suhteiden tutkimisesta ja etenee näiden ohjaamana kohti jotain yleistä väittämää, joka aineistosta nousi. Analyysimenetelmä sopii nuorten tutkimuksen analysointiin silloin, kun halutaan säilyttää herkkyys nuorten eläville, muuttuville ja erilaisille tavoille toimia. Tämän analysointitavan merkittävä hyöty on siinä, että se mahdollistaa nuorten ryhmäkokemusten, kuulumisen tai kuulumattomuuden kokemusten nostamisen keskiöön. (Kiilakoski & Honkatukia 2018, 356-357.)

Aineiston analyysiä voidaan pitää prosessina, joka kulkee jollain tavalla mukana koko tutkimustyön ajan. Kuitenkin varsinaisen analysoinnin voidaan laskea alkavan aineiston kokoamisen jälkeen. Tärkeänä on pitää mielessä tutkimuskysymys, johon pyritään saamaan vastaus kerätyltä aineistolta, jonka järjestämisellä pyritään helpottamaan vastausten löytymistä. Tällöin

sen etenemistä voidaan kuvata esimerkiksi seuraavanlaisessa järjestyksessä: aineistoon tutustuminen, aineiston järjestäminen esimerkiksi luokittelun, teemoittelun tai koodauksen keinoin, havaintojen tekeminen, tulkintojen tekeminen eli havaintojen suhteuttaminen aikaisempaan tietoon ja analyysin suhde tutkijaan ja yhteiskuntaan. Käytännössä analysointi tapahtui kuuntelemalla keskustelut läpi ja litteroimalla ne kirjalliseen muotoon.

Litteroidusta tutkimusaineistosta tehtyjen luokitteluiden avulla pyrittiin löytämään ja jäsentämään merkityskokonaisuuksia ja esittämään ne pelkistettyinä ilmauksina. Merkityskokonaisuuksia etsiessä keskiössä on sisäisen yhteenkuuluvuuden ja samanlaisuuden löytäminen. Näiden löytämisessä oleellista on perusteellinen ja paneutunut aineistoon perehtyminen. Jäsentetyt merkityskokonaisuudet jäsennettiin alaluokkiin, jotka seuraavassa vaiheessa tematisoitiin tutkijan toimesta. Tematisoinnissa tärkeänä pidetään teemojen nimeämistä mahdollisimman muuttumattomana siitä kielestä, mikä aineistossa esiintyy. Hieman samankaltaisen mallin esittelevät Tuomi & Sarajärvi (2009, 110-112), jossa analyysin vaiheet yksinkertaistettuna ovat pelkistäminen, alaluokkien määrittely, yläluokkien määrittely ja viimeisenä pääluokkien määrittely. Uskon että tälläkin kaavalla tulokset olisivat olleet samankaltaiset. Analysointitavan valinnassa tärkeää oli käytetyn kielen vastaavuus jäsennetyn teeman kanssa. Tulokset esitellään narratiivisella otteella. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101-102.) Analyysitavassa on siis käytetty luokittelun ja teemoittelun keinoja, jotta merkityssuhteet on saatu aineistosta parhaalla mahdollisella tavalla esiin. Opinnäytetyön liitteenä on esimerkki käyttämästäni analysointitavasta (Liite 5).

Nuorten kanssa tutkiminen vaatii koko prosessin ajan tutkijalta tietoista refleksiivisyyttä ja vuorovaikutustaitoja. Nämä korostuvat myös analyysivaiheessa. Refleksiivisyys analyysivaiheessa tarkoittaa esimerkiksi sitä, että tutkija osaa sijoittaa aineiston ympäröivään yhteiskuntaan ja maailmaan. (Kiilakoski & Honkatukia 2018, 366-367.) Tässä tutkimuksessa se tarkoittaa esimerkiksi luokan sisäisten suhteiden tunnistamista ja erottamista vaikkapa tuusulalaisuudesta tai suomalaisten nuorten yleisestä maailmankuvasta.

Aineistolähtöisessä analyysissä avainajatuksena on se, että analyysiyksiköt eivät ole ennalta suunniteltuja tai harkittuja. Teorialla ja aikaisemmilla havainnoilla tai tiedoilla tutkittavasta ilmiöstä ei ole mitään tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kannalta. Näin analyysi on aidosti aineistolähtöistä. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin haasteena on yleisesti hyväksytty periaate siitä, että ei ole olemassa ”puhtaita” havaintoja, vaan aineistonkeruun menetelmän sisältämät käsitteet, asetelmat ja muut tutkijan asettamat tekijät vaikuttavat aina siihen, millaista aineistosta tulee. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95-96.) Nuorten äänen kuuluvuuden varmistamiseksi opinnäytetyön tulokset esiteltiin tutkitussa luokassa. Esittelyn jälkeen käytiin keskustelua opinnäytetyöhön liittyen ja tutkimukseen osallistuneet olivat sitä mieltä, että tutkimustulokset ja johtopäätökset kuvaavat totuudenmukaisesti kohdeluokan yhteisöllisyyttä ja kouluhyvinvointia.

6 Tutkimustulokset

Aineiston analyysin tulokset kuvataan tässä kappaleessa. Haastatteluun osallistui yhteensä 12 nuorta yhdeltä kasiluokalta. Luokassa on kokonaisuudessaan 20 nuorta. Yksi nuori ei päässyt haastatteluun sairastumisen vuoksi. 13/20 on hyvä suhde kohderyhmä huomioiden. Haastattelut tehtiin nuorten itse valitsemissa 1-3 henkilön ryhmissä. Vain sairastuneen nuoren pari lopulta saapui haastatteluun yksin. Muut viisi ryhmää olivat joko pareittain tai kolmen hengen ryhmissä.

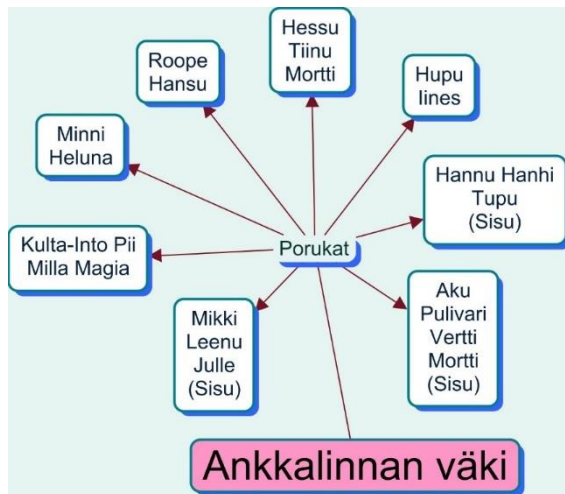
Tulosten kuvaamisessa haluttiin pitää kiinni tutkimukselle valitusta näkökulmasta, nuorten näkökulmasta. Kuvaus sisältää runsaasti alkuperäisiä nuorten kuvauksia ja sanontoja, joita on koottu useita saman teeman alle pienen saatteenomaisen analyysin avulla. Samalla tällä on pyritty vähentämään tutkijan äänenvoimakkuutta ja tuomaan konkreettisesti nuorten ääni esille. Aineistosta lainatuissa puheissa on pyritty säilyttämään aitous, konteksti ja juoni säästelemättä lainauksia määrällisesti. Juonen ja tarinallisuuden säilyttämiseksi tämä kappale ei tee vertailua teorian kanssa, vaan vertailua tehdään johtopäätöskappaleessa, jossa tutkijan äänenvoimakkuus on tietoisesti voimakkaampi.

Aineisto tarjoaa vastauksia tutkimuskysymyksiin yhteisöllisyydestä, kouluviihtyvyydestä ja se tarjoaa oppilashuollon tekijöille yhden ryhmän kokemuksen näistä aiheista. Koska kyseessä oli yksi luokka, aineiston kuvauksessa on pidetty erityistä huolta henkilötietojen suojaamisesta.

Aineistosta nousee esille nuorten oman luokan tärkeys. Omasta luokasta ja sen ryhmäilmiöistä ollaan ryhmän sisällä aidon kiinnostuneita. Luokan nuoret pohtivat paljon enemmän oman luokan asioita ja ilmiöitä kuin tutkielman tekijä etukäteen osasi ajatella. Nuoret määrittelevät oman luokan sen toiminnan, rakenteen, työ- ja elämäntapojen, luokkahengen ja ryhmän sisäisen vuorovaikutussuhteiden kautta. Oman luokan laitamilla, ikään kuin ryhmään hyväksyttynä vierailijana nähdään opettajat. Kasiluokan nuoret kokevat aineenopettajan roolin pienemmäksi ryhmän toimivuuden kannalta kuin ryhmän sisäisen vaikutuksen. Opettajalla on silti tärkeä rooli nuorten kokemaan luokkahenkeen ja kouluviihtyvyyteen. Aineistoon tutustuesssa yksi teema nousee vahvana eturiviin. Se on nuorten kokemus ja määritelmä omasta luokasta.

6.1 Oma luokka

Haastateltavien kokemuksen mukaan heidän luokkansa jakautuu useisiin pienryhmiin tai kaveriporukoihin. Köyhän miehen sosiometrin avulla haastateltavat jakoivat luokkansa pääosin samanlaisiin pienryhmiin. Pieniä eroavaisuuksia oli muutamassa vastauksessa niin, että kaksi pienryhmää muodosti yhden isomman porukan. Nihililappujen toisella puolella on Ankkalinasta tutun hahmon nimi henkilötietojen suojaamiseksi. Nuoret rakentavat pääosiltaan hyvin yhtenäisen kuvan luokan rakenteesta, mutta korostavat, että ryhmissä tapahtuu ajoittain muutoksia, mutta pääosin ryhmä jakaantuu oheisen kuvan mukaisesti.

Kuva 1. Ankkalinnalaistettu pienryhmäjako

Ryhmän jakamista täydennettiin haastattelun alussa ryhmien vapaamuotoisilla kuvauksilla, joita ei liitetä tässä analyysissä tiettyyn pienryhmään anonyymiteetin turvaamiseksi ja vähäisen lisäarvon vuoksi. Nuoret nimesivät ryhmiä luonteenpiirteiden, luokkakäyttäytymisen ja vapaa-ajan kiinnostuksenkohteiden mukaan. Äänekkäiksi nimettiin muutamakin ryhmä. Äänekkäiden ryhmät koettiin myös kaikkien kavereiksi ja keskeisiksi ryhmiksi luokassa. Fiksujen ryhmät panostavat ja menestyvät virallisen koulun puolella keskittyen enemmän opetukseen. Fiksujen ryhmät olivat myös hiljaisempia. Fiksujen teinien ryhmä toimii sekä virallisessa koulussa että epävirallisessa koulussa. Teinit-sanalla viitataan myönteisellä tavalla äänekkyteen ja jonkinasteiseen sekoiluun luokassa. Luokkaan kuuluu myös urheilullisten, rentoilijoiden, tietokonepelaajien, trendikkäiden, sosiaalisten ja luokan laitamilla olevien ryhmät. Luokan laitamilla oleva ryhmän koetaan olevan hieman suuremman etäisyyden päässä muista ryhmistä, ehkä osittain ulkopuolella. Aineistosta nousee myös esiin (Komisario) Sisun rooli useammassa ryhmässä. Sisu sijoitettiin kolmeen eri ryhmään. Yhden haastatellun ryhmän kohdalla yksi pienryhmä nimettiin tutkijan arvion mukaan negatiivisesti, perustuen henkilökohtaisiin väleihin (kts. 5.4 Välit) kyseisen ryhmän jäsenen kanssa. Kaikissa muissa kuvauksissa kuvaukset olivat myönteisiä pienryhmiä kohtaan.

”Järkeviä kavereita. Osaa ne säätääkkin. Välillä myös ärsyttäviä. Ne osaa käyttäytyä, mutta monesti sekalaisesti menee.”

”Aina kahdestaa. Viihtyy kahdestaan. Toisilleen sosiaalisia, mutta ei niinkään muille. Joo ehkä vähän ulkopuolella.”

*”(Osoittaa nimilappuja) ...on ainaki luokan fiksiimmat
...urheilulliset
...hiljaisimmat”*

”Fiksuja mut hiljasia. Hauskoja. Ei oo luokan keskipisteenä”

”Sellasii vähän enemmän keskipisteenä. Puhuu kaikille, must tuntuu”

”Ehkä vähän äänekkäitä. Ihan hyviä ihmisii. Tietokonepelaajii.”

”kahdestaan paljon, mutta kaikkien kanssa puhuu ja on muiden ryhmien kanssa kahdestaan.”

”Aika homies (rentoilijat)”

”Ei äänekkäitä, Tulee toimeen kaikkien kanssa ja tosi mukavia ne on”

”Ne on ne fiksut! Keskittyy kouluun, ei oo niin äänessä. Tulee kyllä toimeen kaikkien kanssa.”

”Nää on ne parhaat, nää toiset on viisaat. Yks on hiljaiset.

6.2 Luokkahenki

Pyydettyäessä kertomaan jotain omasta luokasta, kaikissa vastauksissa esiintyy sana luokkahenki. Luokkahenkeä kuvataan hyväksi. Hyvä luokkahenki tarkoittaa nuorille ennen kaikkea tasa-arvoisuutta ja kaikkien mukaan ottamista sekä huumoria eli läpänheittoa.

”Kaikkia kohdellaan tasavertaisesti. Ei oo selkeesti huonompi tai parempii. Kaikki on samal viival.”

”Meillä on hyvä tunnelma. Voi silleen olla rennosti ja heittää läppää.”

”Kukaan ei oo ikin yksin. Ainaki yks kaveri on kaikilla”

Nuoret kuvailevat hyvää luokkahenkeä sekä koulun virallisen, että epävirallisen puolen kautta. Hyvä luokkahenki näkyy virallisessa koulussa eli opiskelussa ja luokkahuonetyöskentelyssä mahdollisuutena tehdä yhteistyötä luokkakavereiden kanssa ja riittävän työrauhan antamisena sekä myönteisenä suhtautumisena ryhmätyöskentelyyn monenlaisissa pienryhmissä.

”Meil on tosi hyvä luokkahenki ja kaikki tulee toimeen jokaisen kaa ja. Kaikil on hauskaa ja työrauhaa annetan ja..”

”Autetaa läksyissä ja tietyissä asioissa tukea ja avun antoa”

”(apua saa...) jos ei oo mikään törkeän iso asia, niin kaverilta kysytään. Luokanopettajalta kysytään jos on jotain vaikeeta.”

”Kaikki tulee tosi hyvin yhteen. Vaikka arvottais ryhmätyöryhmät, niin kyl tosi hyvin menee.”

Tärkeäksi nuoret kokevat myös yhteisten epävirallisen koulun piiriin kuuluvien tapahtumien järjestämisen. Näitä ovat esimerkiksi luokkaretket ja luokkien väliset kilpailut. Nuoret kokevat avoimen keskustelun luokkahengen kannalta merkitykselliseksi. Nuoret kokevat, että luokkahengen kohottaminen ei ole kiinni yksittäisistä toimenpiteistä, vaan se vaatii kärsivällistä ja prosessinomaista suhtautumista hengenkehennustyöhön.

”Ne (luokkaretket tms.) tekee luokan hengen paremmaks yleensä.”

”Ryhmässä tekeminen ylittää auttaa siihen (luokkahengen parantamiseen). Silleen se on kyllä pitkä prosessi. Ei se kohoo viikossa tai kuukaudessakaan. Se kehittyy pikkuhiljaa.”

Avoimen keskustelun areenoita ovat ryhmätyöt vaihtelevissa ryhmissä ja erilaiset mahdollisuudet keskustella eri ihmisten kanssa.

”Ryhmäs tekeminen ja vaik jos on kielten suullisia harjoituksia niin kaikkien kaa tulee toimeen. On kiva toimii muidenkin kun omien kavereiden kaa. Avoimesti vaan juttelee kaikkien kanssa.”

Epävirallista koulua eli luokan sosiaalista elämää kuvatessa kuvaukset liitetään haastatteluissa välitunneille, piha-alueille, koulun käytäville ja ruokalaan. Fyysinen koulu tarjoaa eriasteiselle sosiaaliselle kanssakäymiselle mahdollisuuksia. Pihalla hengataan ja jutellaan useimmiten pienryhmissä tai pareittain. Tällöin mukana on usein myös muiden kasiluokkien nuoria. Luokan edessä vietetty aika on koko luokan kesken vietettyä aikaa. Ryhmä on aktiivinen myös digisosiaalisessa maailmassa eli jokainen luokan jäsen kuuluu myös luokan sisäiseen viestintä- ja viestintäsovellukseen. Lisäksi toisten sosiaalisen median päivityksiä seurataan päivittäin ja etenkin pienryhmien sisällä lähetetään viestejä vapaa-ajallakin.

”(välkällä) luetaan kokeisiin, jutellaan pihal omis porukoissa, hengataan. Luokan edessä kaikki (koko luokka yhdessä) silloin kun saa olla sisällä”

”Me ollaan jopa kavereita kaikki. Voidaan jutella vaik välkällä kaikki kaikille.”

”Jotain me haahuillaan ja kävellään ympäriinsä”

”Ulkona yleensä näissä porukoissa hengailaan ja jutellaan”

”Viestitellään. Snäppäillään. Mä asun pitkällä, ni yleensä en oo muiden (luokkalaisten) kaa vapaa-ajalla.”

”(Whatsapp-ryhmässä) kysytään läksyjä ja jotain sellast..”

Luokka toimii itseohjautuvasti työrauhaoletuksen ja muodostuneiden ryhmänormien mukaisesti. Jos luokassa työrauha ei toteudu, se pyritään ensisijaisesti itse korjaamaan. Tähän vaikuttaa myös opettajan suhtautuminen ja tarvittaessa puuttuminen työrauhan parantamiseen. Nuorten mielestä reilu opettaja antaa tilaa rennolle työskentelylle, mutta pitää riittävän kurin oppitunnilla.

”Sitten jos meinaa ääni nousta ni sit sit koitetaan laskee ain parhaan mukaan.”

”Jos on tiukka kuri, ei mikään orjameininki kuitenkaan, niin oppii paremmin, kun on hiljaisuus ja työrauha.”

”Mut mun mielestä, jos saa puhuu kaverin kanssa niin sit tulee mun mielestä tehtyä enemmän tehtäviä”

”Jos opettaja laittaa erikseen tekemään, niin sit sun pitää aina ootta opettajaa, jos on jotain kysyttävää. Nopeemmin vois kysyy kaverilta.”

6.3 Läpät

Huumori, siis läpänheitto, koetaan merkittäväksi luokkahenkeä ylläpitäväksi ja kehittäväksi tekijäksi. Kaverit ja myönteinen läpänheitto koetaan tärkeänä luokassa viihtymistä lisäävänä tekijä. Haastateltavien nuorten luokalla läpänheitto ei ole vain huumoriveikkojen ryhmään kuuluvien oikeus tai velvollisuus, vaan jokaisella on oikeus heittää läppää. Tietyt nuoret kuitenkin heittävät enemmän läppää kuin muut, mitä pidetään pienryhmärooleihin ja yksilön persoonaan liittyvänä tekijänä. Läpät nähdään myönteisenä kaveruutena, joka lisää koulussa viihtymistä.

”Onhan se luokka just sen takia aika äänekäs aina”

”Meidän luokka on kiva, niin viihdyn. Ehkä enemmän kavereiden takia tuun kouluun”

”Se vähän riippuu. Muutamien vitsit ei aina uppoo.”

”Siel on ne tietyt ketkä heittää enemmän. Ei oo kaikki silleen et heittäis samaan aikaan läppää tai mitään.”

Läppää heitetään vaihtelevista aiheista, mutta ketään ei sallita syrjittävän tai pilkattavan läpällä. Nuoret kuvaavat läpänsieto-oletusta sekä yksilön kokemukseen perustuvaksi, ja toisaalta ryhmän määrittelemäksi läpänsieto-oletuksi, jonka mukaan tietynlaiset henkilökohtaiset läpät tulee sietää, vaikka ne tuntuisivatkin ikäviltä.

”Meil ei niinku ikinä pilkata ketään niillä läpillä. Meil on niinku hauskoja. Sitten nauretaan sille kaikki yhdessä. Ei mitään sellasta et jotain syrjittäis tai satutettais sillä vitsillä yhtään. Siitä puolelta tosi hyvä miten me tehään se.”

”Ketään meidän luokalla ei voi syrjiä silleen et sä et voi heittää läppää..”

”Joku saattaa hetkellisesti ottaa itseensä, mutta sitten se sovitaan, että se oli vaan läppä.”

Läppää heitetään monesta aiheesta, kuten vapaa-ajan tapahtumista, opettajista, muista luokista ja oppilaista, sekä sisäpiirijutuista. Osa vitseistä koskee koko luokkaa. Huteja ja mauttomuusiakin tulee, mutta ne pyritään käymään keskustellen läpi ja sovittelemaan. Kaikkien läpät ei miellytä kaikkia, mutta toisaalta niiden arvo luokkahengen ja -tunnelman ylläpitäjänä tunnustetaan.

”Opettajista. Rinnakkaisluokkalaisista.. Kyl meil jotain erilaisia, vaikka vapaa-ajan inside jutuista. Osa saattaa jakautuu koko luokkaan.”

”Se mutsis-juttu... Voi ymmärtää joskus väärin, mutta se selvitetään ettei se jää ilmaan leijumaan”

”Joo kaks tyyppiä (heittää huonoa läppää). Mut se ei oo sillee loukkaavaa, se on vaan tyhmää.”

6.4 Välit ja tuki

Kasiluokan nuorten kokemuksen mukaan ryhmän, sen jäsenten ja pienryhmien sekä opettajan väliset vuorovaikutussuhteet vaikuttavat luokkahenkeen. Näitä vuorovaikutussuhteita nuoret kutsuvat väleiksi. Välien olemassaolo ja niiden käyttö on tärkeää myönteisen luokkahengen kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Välit muodostetaan ensisijaisesti seiskaluokalla, kun uusi luokka ottaa ensimmäisiä askeleitaan ja ryhmä alkaa muodostumaan. Välien muodostumista haastaa nuorten mukaan ennakkoluulot ja sattumalla on oma roolinsa sekä hyvässä että pahassa. Kun välit vaikeutuvat, se näkyy yksilöissä ja koko luokassa ryhmärakenteen muutoksina ja pahimmillaan ulkopuolelle jättämisenä, viinon katsomisena, ikävänä kommentointina ja syrjimisestä, jotka liitetään myös kiusaamiseen. Kiusaamista on myös joskus töniminen ja toisen olon tekeminen mahdollisimman ikäväksi. Fyysistä kiusaamista nuoret eivät koe olevan luokassa tai koulu yhteisössä laajemmin. Kiusaaminen heikentää vuorovaikutusta luokassa ja tapahtuu suhteissa eli väleissä. Tutkimuksen kohteena olevalla kasiluokalla ei ole tutkimus- hetkellä suurempia haasteita nuortenvälisyksissä, eikä kiusaamista koettu olevan.

”(Luokkahenkeä huonontaa) jos on mennyt välit jonkun kaa tai..”

”Jos on itellä huono fiilis ja purkaa sitä muihin, niin siitä se voi mennä huonoks.”

*”Jos vaikka joku yrittää tulla mukaan ryhmään. Niin sen sijaan et te-
kis tilaa, niin ei huomioi yhtään tai silleen.”*

”Haukkuminen, kommentointi. Ei kyllä oo meidän luokalla.”

*”Ei tääl koulus oo kauheesti väkivaltasta tai haukkumista. Se on
enemmän sitä ulkopuolelle jättämistä ja yritetään tehdä olo mahdol-
lisimman kurjaks.”*

*”Yksittäisiä tönäsyjä voi olla ettei oo kiusaamista. Esim. seiskat
tönäs meitä kun mentiin ohi, ei se mun mielestä ollu kiusaamista.”*

*”Yleensä sellasta et sitä ei välttämättä ees huomaa. Ärsyttämistä sil-
leen et se tuntuu pahalta, mut muut ei huomaa et se on kiusaamista.
Nimittelyä, aliarvioimista ja sellasta”*

Välit voidaan myös eheyttää ja kiusaamiseen voidaan puuttua. Milloinkaan ei ole liian myöhäistä. Eräs vastaaja tosin koki, että joissain tapauksissa välien korjaus ei ole mahdollista, mutta yhteiselo luokassa voi silti olla mahdollista, kuitenkin ilman välejä eli ilman vuorovaikutussuhdetta toisen osapuolen kanssa. Välien eheyttämisessä vertaisryhmän rooli korostuu. Avoin keskustelu ja tietoinen mukaan ottaminen nähdään välien eheyttämisessä tärkeäksi keinoksi. Ryhmää kuvaillaan ylpeydellä sisältä päin johdetuksi porukaksi, jossa haastatteluiden perusteella ei ole merkittäviä valta-asemia tai suosiojärjestelmiä sen negatiivisessa merkityksessä. Ryhmä vaikuttaa turvalliselta paikalta suurimmalle osalle ryhmää. Välit pyritään korjaamaan itse niin pitkään kuin se on mahdollista. Kun ongelmat kärjistyvät, tarvitaan opettajan apua.

*”Se voi olla vähän vaikee, jos on jääny joku kaihertamaan, et siitä sit
eteenpäin lähteminen voi olla vaikeeta. Ei kukaan halua olla epä-
miellyttävässä tilanteessa tai yksin.”*

*”Jos näät et joku on yksin. Se porukka voi mennä sen luokse vaik istu-
maan ja sanoo sille jotain. Se on vaikeeta yksin mennä sinne ryhmän
luokse”*

”Vaik oisit jääny vähän ulkopuolelle. Niin ikinä ei oo liian myöhästä.”

*”Kaikkia kohdellaan tasavertaisesti. Ei oo selkeesti huonompii tai pa-
rempii. Kaikki on samal viival.”*

Kiusaamistapauksissa opettajan odotetaan puuttuvan asiaan ja asettavan luokkahuoneessa kiusaamisen nollatoleranssiin. Opettaja nähdään lähitukihenkilönä, joka halutaan pitää riittävän lähellä ryhmää ja jonka puoleen käännetään, kun luokka tarvitsee tukea haasteiden edessä. Koulukuraattori nähdään myös pahasti menetettyjen välien korjaamisessa mahdollisuutena yksilöllisen ja osapuoltenvälisen keskustelun keinoin, sekä ryhmäkeskustelun avulla.

”Opettajanhan sanoo että tähän pitää tulla loppu. Ketään ei voi kiusata tosta vaan. Ei voi vaan kiusaa toista ihmistä. Kaikki saa olla mitä on.”

”Joo jos ei oo mikään törkeen iso asia, niin kaverilta kysytään. Luokanopettajalta kysytään jos on jotain vaikeeta.”

”(Kuraattori) vois puhua yksitellen ihmisille ehkä”

”(Kuraattori vois) Puhuu niille (välinsä menettäneille). Ja puhuu kaikille ja kertoo niistä asioista. Ne kaks ei oo mitään kivoja muille. Ei ehkä kuitenkaan niiden nimillä, se vois tuntua aika pahalta.”

Nuoret näkevät koulukuraattorin roolin psykososiaalisen avun ja tuen antajana. Keskustelu ja puhuminen nähtiin kaikkien haastateltavien kohdalla tärkeimmäksi tukikeinoksi. Nuoret kuvaavat joidenkin mieltä askarruttavien asioiden kohdalla kuraattorin helpommin lähestyttäväksi kuin opettajan. Opetukseen ja oppimiseen liittyviä ongelmia pyritään ratkaisemaan opettajan kanssa.

”Vähän riippuu. (Kuraattori) Voi auttaa koulunkäynnissä. Ainakin alasteella kaveriasioissa se auttoi. Vaikka mielenterveyden kanssa jotain, jos vaikuttaa opiskeluun tai stressiä”

”Mut en tiä onks opettajalle mieluisin kertoo, et sit mieluummin kertoo jollekki kuraattorille tai jollekki”

”Opettajalta vaikka tukiopetusta. Välillä siltä ei saa aikaa. Sit pitää ite koittaa opetella.”

Kasiluokkalaiset kokevat, että koulussa saa hyvin apua tarvittaessa. Koulun toimintakulttuuri tukee tuen hakemisen kynnyksettömyyttä ja avointa keskustelukulttuuria. Nuoret näkevät myönteisenä asiana sen, että opettaja aika ajoin muistuttaa, että tukea on saatavilla ja tuen tarpeesta voi kertoa kenelle tahansa henkilökunnan jäsenelle, jolloin ongelman ratkaisu aloitetaan.

”Joo jos siit laittaa viestiä opelle, kuraattorille tai psykologille niin on aika varma, että sitä apua saa”

”Kyl ne opettaja sitä aina jankkaa, että voitte kertoa...”

Paitsi välit muihin luokkakavereihin, myös välejä opettajiin pohditaan nuorten vastauksissa. Nuorten haastatteluista nousee esiin nuorten tasavertainen ja oikeudenmukainen kohtelu. Nuoret tunnistavat herkästi piilo-opetussuunnitelmaan kuuluvia piiloisia vuorovaikutustapoja ja pitävät niitä merkityksellisinä. Kangistunut, stereotyyppinen suhtautuminen nuoriin nähdään tympeänä. Nuoret kokevat epäreiluksi leimautumisen, josta on vaikea irrottautua. Jos ei onnistu antamaan myönteistä ensivaikutelmaa, siitä voi saada pitkäksi aikaa tietyn leiman opettajan silmissä. Opettajien välillä on tässä isoja eroja.

”Riippuu siitä millasen ensivaikutelman antaa (miten opettaja suhtautuu tiettyyn oppilaaseen).”

”Saattaa olla tiukempi jollekin, jos on vähän häiriköinyt aiemmin tai silleen.”

”Ihan kun maailma kaatuis jos kerran jotain mokaa. Mut on niitä kyl kivojakin opettajia. Esim. tässä jaksossa kaikki parhaat opettajat. Mukavimmat ja ymmärtäväisimmät.”

”Ehkä joistakin oppilaista ei tykätä niin paljoa. Yks mun kaveri on silleen, että sille tulee aina isompi sanominen, kun jos joku toinen tekee saman.”

7 Johtopäätökset

Miten nuoret kokevat luokan yhteisöllisyyden ja kouluhyvinvoinnin? Kasiluokkalaisille on tärkeää saada itse määritellä ja kokea oma luokka. Oma luokka, meidän luokka, meidän luokan huumoriveikot ja hiljaiset, urheilijat ja koulunkäyjät, meidän luokkahenki. Nuoret kuvaavat omaa luokkaansa ja sen jäseniä ryhmästä käsin. Koululuokka luo ryhmän monenlaisille toimijoille merkityksen ja elämälustan. Oman luokan rakenne, pienryhmät, välit, tilat ja etäisyydet tunnetaan tarkasti ja niiden virtauksesta ollaan kiinnostuneita. Luokan sisällä olevat pienryhmät ovat tarkasti tiedossa, ja niiden välillä tapahtuu jatkuvaa hienosäätöä. Joku ryhmä saattaa hajota kahteen pieneen, toinen yhdistyy toiseen ryhmään, muodostaen isomman keskeisen porukan. Toinen ryhmä voi vetäytyä sivummalle ja löytää luokan laitamilta oman roolinsa ja tehdä luokan kokonaiseksi hieman uudenlaisen merkityksen kautta. Pienryhmissä toista itsen kaltaista ei tarvitse sietää, vaikka koko luokan tasolla toisenlaisuuden sietokykyä ja hyväksymistä vaaditaan. Huumoriryhmän läpänheiton tarkoitus, luokkahengen kepeyttäminen ja tunnelmanpito ymmärretään, vaikka aina vitsi ei sisällöltään tekisikään vaikutusta. Oppiaineisiin keskittyvät nuoret menestyvät virallisessa koulussa, mutta eivät välttämättä ole

niinkään ryhmän imusta tai luokan nuorisoelämästä ammentavia. Nuoret haluavat olla rauhassa ja sovussa, eikä kenenkään toivota olevan yksin. Luokka arvostaa reilulla tavalla vaativaa opettajaa, jonka oppitunneilla saa myös toisen mahiksen, jos mokaa. Yksi nuori tulee kouluun oppimaan, toinen elämään nuorten elämää kavereiden kanssa. Hyvin futaava luokka on reilu, avoin ja toisenlaisuutta kunnioittava vertaisryhmä, joka haluaa oppia ratkaisemaan sopivankokoisia haasteita itsenäisesti. Hyvin tärkeää itseohjautuvuuteen pyrkivälle ryhmälle on kuitenkin tieto saatavilla olevasta tuesta ja avusta.

Ryhmien tai yksilöiden välit eli suhteet saattavat joskus mennä vikatilaan, jolloin niitä haluttaisiin korjata, vaikka aina siihen ei ole työkaluja. Tällöin saatetaan päätyä siihen, että annetaan olla. Elämä porskuttaa eteenpäin omalla painollaan. Kaikki tämä on osa nuorten omaa luokkaa. Sitä on myös opettaja, jonka roolia ei nuorten kanssa keskustellessa aina haluta korostaa, vaikka se kiistatta tulee tarpeellisenä esiin silloin, kun nuorten oma ryhmänjohtaminen on ajautunut vikasietotilaan ja tarvitaan ulkoista tukea ja oikeille urille kampeamista. Hieman ajoittain epäkiitollisenakin roolina nuorille opettaja on äärimmäisen tärkeä pelintekijä taustajoukoissa, jonka odotetaan myös johtavan oikeudenmukaisella, reilulla ja riittävän jämakällä otteella nuorten porukoita.

Tämä kasiluokka ymmärtää, että aina ei voi olla pelkkää auvoa, vaan ja kiristyneitä välejä ja sosiaalisesti vaikeita kouluunlähtemisiä kuuluu aika-ajoin luokkaelämään. Toki luokka tuntee ja on asettanut omat rajansa, joiden ylitystä pidetään normaalivirtauksen poikkeamana ja se tulee korjata. Ryhmän ulkopuolellejättämistä ei katsella hyvällä, ajattelemattomuuksissa ammutulla läppätorpedolla toisen satuttaminen on soviteltava, eikä kukaan saa ryhmän sisällä olla yksin, väleistä ja sijainnista riippumatta. Selän takana ja muissa pimenoissa pahan puhuminen tai ilkeät katseet ja kommentit koetaan kiusantekoina, joihin on joskus vaikea puuttua saati niistä raportoida. Kaiken tämän ja mahdollisesti enemmänkin, tämä luokka sietää ja silti se voi toimia mukavasti, sen sisällä on enemmän hyvä kuin huono olla. Tällaisessa riittävän hyvin toimivan nuorisoporukan sisällä opettajat ja muu koulun palkoilla oleva väki ei välttämättä puheissa ole ryhmän keskeinen toimija. Opettajan toimijuutta ja etäisyyttä lyhentää merkittävästi huonot tuulet ja pahat omenat, vaikeutuneet välit, joita ryhmän sisäiset toimenpiteet eivät saa takaisin rajojen ja ryhmänormien sisälle.

Yhteisötoiminnan osalta haastatteluaineisto on linjassa lähdeaineiston kanssa. Tärkeinä tekijöinä hyvin toimivan yhteisön kohdalla lähdeaineistossa kuvataan luottamuksen rakentumista ja suhteiden vastavuoroisuutta sekä yhteistyöhön sitoutumista. Myös yksilönäkökulma on yhtenevä. Luokassa sosiaaliset olennot eli luokkakaverit auttavat jaksamaan koulunkäyntiä ja viihtymään koulussa paremmin. Lähdeaineistossa tästä puhutaan tarpeesta hakeutua toisten ihmisten kanssa yhteyteen ja toimintavoiman saamista yhteisöön kuulumisesta. Tätä kutsutaan sosiaalisesti pääomaksi. Myös sosiaalisen tuen eli toimintavoiman tuottamisen toimia kuvataan haastateltavien luokkayhteisökuvauksissa.

Läpäpheitto on yhteisön puhetta, jonka kuulemisessa opettaja on etuoikeutetussa asemassa. Luokan läpät, määrä, laatu ja aselaji, kertovat nuorisoryhmän sosiaalisesta elämästä hirtittävästi. Kun näitä normeja ja rajoja venyttelevien puheiden taakse pääsee, niin uskoakseni luokan tilanteen ymmärrys lisääntyy merkittävästi. Korvat kuulevat, kädet tekevät. Jos kurja läppätorpedo osuu siihen heikoimpaan ankkalinnalaiseen, eikä muu ryhmä puutu asiantilaan, opettajan on syytä ottaa homma tapetille ja puida asia reilusti myönteiseen tapaan ja muistaa, että toiset mahdollisuudet ovat tärkeitä.

Läpäpheitto toimii luokkahengen merkittävänä kehittäjänä ja ylläpitäjänä. Tämä on linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa myönteisen läpäpheiton suhteen. Läpänsieto-oletus tarkoittaa oletusta siitä, että tietynlaista henkilökohtaistakin läppää pitää voida heittää ilman että läpäpheiton kohde siitä loukkaantuu. Tässä kohtaa haastatteleman kasiluokka kuvaa vireeltään hieman toisenlaista läpänsietoa. Nuoret lähestyvät läpänsietoa yksilön kokemuksen kautta, ei niinkään ryhmän asettamana rajana. Jos jokin läppä on syystä tai toisesta ollut mauton (läppätorpedo) ja on tuntunut sen kohteeksi joutuneesta ikävältä, läpäpheitäjällä on velvollisuus korjata ja sovitella mielipaha.

Nuoret tiedostavat virallisen opetussuunnitelman lisäksi opekohtaiset piiloiset toimintatavat, joita teoriassa kuvataan piilo-opetussuunnitelman käsitteellä. Tämä vaikeasti mitattava ja arvioitava vuorovaikutus koetaan nuorten mielestä ajoittain elefantiksi huoneessa, herkäksi ongelmaksi, jolla on väliä. Väliä väleissä, jotka rakentavat sosiaalisen ryhmän. Elefantit voidaan tehdä näkyviksi luokahuoneessa. Näkyvillä oleva vahvistaa ryhmää ja lisää luottamusta opettajiin. Nuoret arvostavat avointa keskustelukulttuuria.

Nuorten vahvasti nostama teema on ihmistenvälisyys, josta lähdeaineistossa puhutaan luokkahengen käsitteen sisällä. Molemmissa on kyse vastavuoroisesta vuorovaikutuksesta vertaisten ja opettajan kanssa. Luokkahenki on koulumaailman erikoiskäsite, joka yleisesti käsittää luokan yhteisön näkökulmasta. Käsite nousee myös ensimmäisenä esiin nuorten puheissa oman luokan kuvauksissa.

Kouluhyvinvointi kokonaisuutena käsiteltiin tutkimuksessa osana luokkaa ja sen sosiaalista maailmaa sekä koulun tarjoamaa tukiverkostoa, kuten tukipalveluiden saatavuutta ja toimintakulttuuria. Myös vastuun ja vallan teemat olivat puheissa läsnä. Lähdeaineistossa kuvattu kouluhyvinvointimalli näyttäisi olevan osuva rakennelma aihepiirin tarkasteluun. Sen kolme ensimmäistä teemaa (koulun olosuhteet, sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet) tulevat selkeästi nuorten puheissa käsitellyiksi. Neljäs teema, eli terveys, jää tässä opinnäytteessä käsittelemättä tietoisena valinnan vuoksi. Myöskään perheen merkitykseen tutkimuksessa ei pureuduta, vaikka se lähdeaineistossa nostetaan merkittäväksi hyvinvoinnin tekijäksi. Tutkimuksen rajaus oli tarpeen vetää kattamaan vain koulumaailman tekijöitä.

Miten luokan yhteisöllisyyttä voidaan tukea oppilashuollon palveluilla? Yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen tämä nuorten maailmaan kurkistus ottaa varovaisesti kantaa tarjoten ikään kuin viestilapun nuorilta oppilashuollon tekijöille. Tässä pieni vinkkilista yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamisen tueksi.

1. Kasiluokkalaisjengi tunnistaa ja pitää tärkeänä, että oppilashuollon palvelut ovat olemassa. Kuraattorin, psykologin ja terveydenhoitajan olemassaolo ja tieto tukiverkosta on merkityksellinen, vaikkei niitä jokapäiväisessä työskentelyssä tarvitsisikaan. Tieto tuen saatavuudesta parantaa kouluhyvinvointia ja luokkahenkeä.
2. Nuoret pitävät yksilöllistä oppilashuollon palvelua hyvin tärkeänä. Puhuminen luotetuille aikuiselle auttaa.
3. Vertaissovittelua ja välien korjaamisen taitoa (konflikti- ja kiusaamistilanteiden) voisi tehdä näkyvämmäksi ja ottaa mukaan arkipuheeseen.
4. Piilo-opetussuunnitelman sisältö on kaikille kouluyhteisön jäsenille ainakin osittain tuttu. Mutta voisiko siitä tehdä myös kirjallisen version? Muodoltaan se voisi olla kuten Sudententujen käsikirja: praktinen infopaketti yleisten aiheiden ympärille.
5. Luokkaretkiin kannattaa panostaa. Nuoret haluavat retkille ja pitävät niitä tärkeänä. Pyörää ei tarvitse tämän suhteen keksiä uudestaan. Myös luokkienvälistä kisailua kiovataan ja oppilaat vastaan opettajat pesispelit on syytä järjestää.

8 Eettisyys

Tutkimuksen eettisyydestä tulee huolehtia ja sitä pohtia koko aineiston elinkaaren ajan aina kokoamisesta, käsittelyyn, säilyttämiseen ja hävittämiseen aikana. Tähän liittyy myös lähdekritiikki, jota koskee kaikkia opinnäytetyössä käytettäviä aineistoja. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu tutkimus- ja kehittämiskohteen ihmisten informointi aineiston kokoamisesta ja sen tarkoituksesta. Osallistuminen tutkimukseen on aina suostumuksen varaista. Suostumus tulee saada tilanteesta riippuen myös organisaatiolta, kuten vaikkapa organisaatiolta, jonka henkilöstö käyttää työaikaansa vaikkapa tutkimushaastatteluun osallistumiseen. (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2012, 8-9.)

Ihmistutkimuksen tutkimuseetiikkaan kuuluu myös ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, minkä keskiössä on vapaaehtoisuus projektin kaikissa vaiheissa. Tutkimuksesta on myös missä tahansa vaiheessa mahdollista irrottautua, jolloin aikaisempi mahdollinen suostumus raukeaa. Tutkimuseettisistä normeista kaksi tärkeintä ovat yksityisyyden suojaaminen ja tietoon perustuva suostumus. Tämä edellyttää selkeää informointia tutkimukseen kuuluville tahoille ennen osallistumista tutkimukseen. (Lagström, Pösö, Rutanen & Vehkalahti 2010, 95.) Henkilötietoja tulee kerätä vain tutkimuksen tarkoituksen kannalta tärkeitä tietoja. Niiden käyttöön, säilyttämiseen ja hävittämiseen on tulee tehdä suunnitelma etukäteen. (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2012, 12.)

Tämän tutkimuksen, joka koskee alaikäisiä nuoria, kannalta on tärkeää pohtia lasten ja nuorten tutkimuksen eettisiä ominaispiirteitä. Yksi tällainen on nyky-yhteiskunnassa vallalla oleva toimijuuden ja osallisuuden korostaminen lasten ja nuorten kohdalla. Tämän vastakohtana voidaan ajatella lasten eriyttämistä ja heidän pitämistensä kyvyttöminä muodostamaan omaa mielipidettä tai varteenotettavia ajatuksia. Tällainen erillään pitäminen perustellaan mahdollisesti lasten suojelemisen ajatuksella. Tämä on perustunut aikuisten ja lasten perustavanlaatuiselle erolle. Toisaalta korostuva suuntaus on ottaa lapset samanarvoisina mukaan omaan elämäänsä liittyvään tutkimukseen ja sitä kautta vaikuttamiseen, lapsi- ja nuorinäkökulman kuulemiseen. Eron kaventumista voidaan kuvata eettisenä symmetriana. Eettinen symmetria antaa mahdollisuuden tasavertaisuudelle, jossa tutkijalla (aikuinen) ei ole merkittävää valta-asemaa tutkittavaa (nuori) kohtaan. Tutkija voi miettiä tällöin omaa rooliaan nuoren kohtaamisessa ”vähiten aikuisen rooli” (the least adult role) -mallin mukaisesti, jossa pyritään minimoimaan tutkijan ja tutkittavan eroja. (Lagström, Pösö, Rutanen & Vehkalahti 2010, 95-95, 102-104.)

Lisäksi alaikäisiä tutkittaessa eettisjuridisen haasteen luo lastensuojelulain (417/2007) mukainen ilmoitusvelvollisuus. Haaste voi käytännössä tulla esiin kuvitteellisessa tilanteessa, jossa esimerkiksi haastateltavan nuoren haastattelussa tulee ilmi lastensuojelutarpeen selvitys. Laki sallii salassapitosäännösten estämättä oikeuden lastensuojeluilmoituksen tekoon. Tämä

on eettisesti kimurantti tapaus, jos tutkija on sitoutunut salassapitoon ja alaikäinen kieltää asian eteenpäin viemisen. (Kiilakoski & Honkatukia 2018, 79-80.)

Vilppi ja piittaamattomuus ovat hyvän tieteellisen käytännön (HTK) loukkauksia, jotka vahingoittavat tutkimusta ja voivat mitätöidä sen tulokset. Teot ovat tällöin tahallisia tai huolimattomuudesta tehtyjä. Vilppiä voi olla esimerkiksi sepittäminen eli tekaistut havainnot, jotka eivät perustu tutkimussuunnitelmassa kuvatuille tavoille tai menetelmille. Havaintojen vääristely tahallisesti on myös vilppiä. Tähän luetaan myös oleellisen tiedon poisjättäminen. Plagiointi eli luvaton lainaaminen on myös vilppiä, jota on myös anastaminen eli toisen tutkimuksen tai sen osan oikeuden esittäminen omanaan. Piittaamattomuus on huolimattomuutta ja holtittomuutta jättää raportoinnissa huomiotta muiden tutkijoiden osuus tai puutteellinen viittaaminen, harhaanjohtava tai puutteellinen tulosten ja menetelmien kuvaus, tutkimusaineiston puutteellinen kirjamainen tai säilyttäminen. (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2012, 8-9.) Tieteellisen käytännön loukkaamisen voi välttää huolellisella suunnitelmalla ja perehtymisellä sekä yleisiin hyviin tieteellisiin käytäntöihin, että tarkasti oma tutkimuskohde ja -ympäristö arvioimalla. Avoin vuoropuhelu tutkimuskohteen kanssa edesauttaa hyvien käytäntöjen toteutumista.

Ihmistutkimusta tehdessä arvioidaan eettisen ennakoarvioinnin tarve. Tutkija pyytää ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta eettisen ennakoarviointilausunnon, jos hänen tutkimukseensa sisältyy jokin seuraavista asetelmista: ”Tutkimukseen osallistumisessa poiketaan tietoon perustuvan suostumuksen periaatteesta, b) tutkimuksessa puututaan tutkittavien fyysiseen koskemattomuuteen, c) tutkimus kohdistuu alle 15-vuotiaisiin ilman huoltajan erillistä suostumusta tai informointia, jonka perusteella huoltajalla olisi mahdollisuus kieltää lasta osallistumasta tutkimukseen, d) tutkimuksessa tutkittaville esitetään poikkeuksellisen voimakkaita ärsykeitä, e) tutkimuksessa on riski aiheuttaa tutkittaville tai heidän läheisilleen normaalin arkielämän rajat ylittävää henkistä haittaa tai f) tutkimuksen toteuttaminen voi merkitä turvallisuusuhkaa tutkittaville tai tutkijalle tai heidän läheisilleen.” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 16.) Tämän tutkimuksen kohdalla eettisen ennakoarvioinnin kriteerit eivät täyty, eikä ennakoarviointilausuntoa näin ollen pyydetä.

Tutkimuksessa kerätään epäsuoraa henkilötietoa, joka tässä tapauksessa on tutkittavien ääni tutkimushaastattelun yhteydessä. Tällöin laaditaan tietosuojailmoitus kerättävästä henkilötiedosta ja sen käsittelystä ja käyttötarkoituksesta. Tuusulan kunnalla on asiakasrekisteri Perus- ja lukio-opetuksen asiakasrekisteri. Tutkimuksen aineistonkeruu tapahtuu äänitetyn tutkimushaastattelun avulla. Tutkittavan ääni on epäsuora henkilötieto, jonka käsittelystä tulee olla huolellinen ja suunnitelmallinen. Henkilötietojen keruu tapahtuu suostumukseen perustuen. Henkilötietojen keräämisestä on tehty tietosuojailmoitus. Tutkittavan yksityisyyden suojasta tulee huolehtia, eikä sitä saa laiminlyödä esimerkiksi huolimattomalla säilyttämisellä tai suojaamattomilla sähköisillä siirroilla. Äänitteet litteroidaan, jonka yhteydessä ääni

henkilötietona poistuu. Litteroinnin jälkeen äänitteet tuhoetaan asianmukaisesti. Äänitteitä ei ladata pilvipalveluun, vaan ne tallennetaan sanelimelle tai muulle tietoturvaliselle laitteelle, joka ei lähetä dataa eteenpäin esimerkiksi laitevalmistajalle. Jos haastateltava paljastaa omia tai toisen luokan jäsenen henkilötietoja äänitteellä, tiedot anonymisoidaan tai tarvittaessa poistetaan kokonaan.

Sosiogrammin käyttö tapahtuu pahvilappujen avulla, jossa toisella puolella on aina yhden luokan jäsenen nimi. Toisella puolella on anonyymi tunniste. Tutkittavat pyydetään jakamaan luokkalaiset ryhmiin, joihin heidät koetaan kuuluvan. Tämän jälkeen näille ryhmille kirjoitetaan paperille kuvaava nimi, joka voi olla vaikka ”äänekkäät” tai ”hiljaiset”. Tämän jälkeen näistä otetaan kuva, niin että kuvassa on näkyvissä anonyymit tunnisteet. Haastatteluiden jälkeen pahvilaput hävitetään asianmukaisesti. Jos ryhmien nimeämisessä sosiometrin kohdalla käytetään negatiivisia nimityksiä, kuten ”pellet” tai ”nössöt”, ne neutralisoidaan käyttäen esimerkiksi termejä ”hiljaiset” tai ”huumoriryhmä”. Ryhmän kuvauksia ei ole myöskään kiinnitetty mihinkään tiettyyn pienryhmään. Tällä valinnalla on haluttu suojata anonyymiteettiä. Sillä ei olisi myöskään ollut lisäarvoa tutkimuksen näkökulmasta. Myöskään tutkimuksen yhteistyökoulun nimeä ei mainita opinnäytetyöraportissa mahdollisen tunnistettavuuden estämiseksi. Yhteistyötahoa kutsutaan tästä syystä ”tuusulalaiseksi yläasteeksi”.

Valmis opinnäytetyö on julkinen asiakirja, joka on kaikkien luettavissa Theseus-tietokannassa. Tutkimustulosten, aineiston analyysin ja johtopäätösten auki kirjoittamisessa tulee noudattaa harkintaa ja huolellisuutta tietosuojan näkökulmasta. Tekstistä ei saa tulla esille yksittäisen nuoreen yhdistettävä tieto.

9 Luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan tutkimuskohteen ja tutkitun materiaalin yhteensopivuudella. Teorianmuodostukseen eivät laadukkaassa tutkimuksessa vaikuta epäolennaiset ja satunnaiset tekijät. Toisin sanoen tutkimusprosessin luotettavuuden voidaan katsoa kuvaavan tutkijan tekemät käsitteellistykset ja tehdyt tulkinnat vastaavat tutkittavan käsityksiä. Laadukas tutkimustyö perustuu tutkijan rehellisyydelle, koska luotettavuutta arvioidaan jokaisen valinnan, teon ja ratkaisun kohdalla läpi tutkimusprosessin. Näissä vaiheissa laatua arvioidaan kysymyksin mitä, miten, miksi asioita on tehty ja millä perustein. (Vilka 2021, 155-156.)

Tutkimuksen luotettavuuden mittarina pidetään myös sen toistettavuutta. Laadullisessa tutkimuksessa tämä on jossain määrin haastavaa, koska tutkijoiden esiymmärrys ja aikaisempi tietopohja jonkin verran muokkaavat tulkintatapoja ja tehtyjä johtopäätöksiä. Toisaalta voidaan ajatella, että toistettavuus pitäisi olla saavutettavissa, jos noudatetaan tarkalleen samoja

tulkintasääntöjä ja löydetään vähintään sama tulkinta kuin alkuperäisen tutkimuksen tekijä. Tämän lisäksi voi kuitenkin olla myös muita tulkintoja. (Vilka 2021, 156-157.)

Puolueettomuusnäkökulma tulisi ottaa luotettavuuden arvioinnissa huomioon. Tutkija on usein osallisena tutkimaansa yhteisöä. Puolueettomuutta arvioidessa tuleekin tuoda esiin tutkijan roolin merkitystä yhteisön jäsenenä, tutkijan asemaa yhteiskunnassa, sukupuoli, ikä, arvot ja uskomukset sekä muut asenteet ja näkemykset, koska ne vaikuttavat vahvasti tulkintaan ja tehtyihin valintoihin. Tutkimuksen tulisi olla tutkijan arvoista vapaata, mutta se on vaikeaa juuri tulkintojen ja valintojen takia. Tällöin arvot tulee tuoda esille tutkimukseen vaikuttavat arvot ja näin ollen tehdä tutkimuksen tietyllä tapaa avoimeksi ja läpinäkyväksi, mikä tekee tutkimuksesta luotettavan puolueettomuusnäkökulmasta. (Vilka 2021, 157.)

Tämän tutkimuksen luotettavuutta vahvistettiin tuomalla selväsanaisesti esille tutkijan aiheenvalinnan motivaatioiden ja elämänskatsomuksen sekä ammatillisen suuntautumisen ominaisuuksia. Tällainen on esimerkiksi tutkijan vahva suuntautuminen lastensuojeluun sekä työssä että opinnoissa. Tämän lisää ylitulkinna ja tulkinna yksipuolisuuden riskiä. Toisaalta vahva esiyymmärrys aiheesta ja tutkittavista teemoista voivat myös lisätä tutkimuksen tarkkanäköisyyttä ja luotettavuutta. Luotettavuuden vahvistamiseksi haasteltava luokka valittiin koulun sisällä henkilökunnan arvion perustella ilman tutkijan vaikutusta valintaan. Kriteerinä pidettiin kohderyhmän heterogeenisuutta ja todennäköistä osallistumishalukkuutta haastatteluihin. Tutkimusetiikkaan ja arviointikriteereihin sekä hyviin tieteellisiin käytäntöihin perehtyminen lisää luotettavuutta. Tärkeää on myös jatkuva vuoropuhelu vertaisopiskelijoiden ja ohjaavan opettajan kanssa opinnäytetyön edetessä sekä avoimen keskusteluyhteyden muodostaminen tutkittavaan kohteeseen.

10 Pohdinta

Opinnäytetyön taustalla vaikutti yhteiskunnallinen eriarvoistumis- ja osattomuuskehitys sekä hyvinvoinnin polarisoituminen. Sama viesti on luettavissa myös paikallisella tasolla Tuusulassa, jossa merkittävä osa nuorista ei koe olevansa tärkeä osa koulu yhteisöä. Tutkimukseeni osallistuneen luokan tilanne on tässä kohtaa eriävä. Tämä opinnäytetyö tarjoaa yksityiskohdista ymmärrystä niistä teemoista ja ilmiöistä, jotka ovat hyvin toimivan ryhmän taustalla ja ovat osaltaan luomassa puitteita kouluhyvinvoinnin toteutumiseksi. Kouluhyvinvointi ja yhteisöllisyyskokemus kulkevat kiistatta pitkälti käsi kädessä.

Yhteisöllinen oppilashuolto on uudehko, vuonna 2014 tulleen oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukainen lakisäätelinen palvelu. Laki korostaa yhteisöllistä oppilashuoltoa aikaisempaa enemmän. Laki ei kuitenkaan tarkkaan määrittele, mitä yhteisöllinen työ pitää sisällään. Se jättää kunnille, oppilaitoksille, ja yksittäisille kouluille päätösvalan käytännön

toteutuksesta. Tämä työ vastaa tuohon sisällölliseen kysymykseen tarjoten kuvauksen nuorten maailmasta ja niistä tekijöistä, joihin oppilashuolto voisi yhteisöllisyyden kehittämisen nimissä vaikuttaa. Oppilashuollon henkilökunnan tulisi ensisijaisesti olla koulun fyysistä ja sosiaalista henkilökuntaa, ei ulkopuolinen palveluntarjoaja. Samaa mieltä on myös Helsingin Sanomiin (2020.) mielipidekirjoituksen otsikolla ”Opiskeluhoitoa ei saa irrottaa koulusta” kirjoittanut koulukuraattori.

Koulu yhteisön tukemiseksi oppilaitoksiin on lisätty sosiaali- ja nuorisotyön ammattilaisia, kuten kouluvalmentajia ja koulun nuorisotyöntekijöitä tai kasvatusohjaajia. Toimenkuvaan heillä kuuluu syrjäytymistä ja koulupudokkuutta ennaltaehkäisevä työskentely yksilö-, luokka-, koulu- ja verkostotasoilla. Koulussa tarjottavan sosiaalisen tuen lisääntyminen ja monipuolistuminen on oikeasuuntainen toimi, jolla on mahdollista lisätä osallistumista ja parantaa yhteisöllisyyttä ja viihtyvyyttä. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan oman luokkayhteisön merkitys on suuri sekä koulutyön että koulun sosiaalisen elämän näkökulmista. Koululaisten ja oppilaiden tukeminen on vaikuttavaa monesta näkökulmasta ja koulun käytävillä jalkautuva sosiaalialan ammattilainen on siksi erityisen tarpeellinen toimija koulu yhteisössä. Tulevaisuudessa näissä tehtävissä toimivien tehtävänimike tulisi olla yhteneväinen ja työtehtävien selkeästi määriteltyjä.

Luokan yhteisöllisyyteen vaikuttaa paitsi oppilaiden kokemus omasta ryhmästä ja opettajista myös laajemmin koulun toimintakulttuurista. Koko koulun toimintakulttuuri tulisi pyrkiä rakentamaan avoimeksi ja vuorovaikutuksen laatuun panostavaksi. Toimintakulttuuri on monisäikeinen kokonaisuus, josta tämän opinnäytetyn tulosten kanssa yhteneväisiä huomioita on tehty myös Opetusministeriön kouluhyvinvointityöryhmän muistiossa (Opetusministeriö 2005, 25-44.) Muistiossa kuvataan koulun nykytilan tarvitsevan ajankohtaisemman käsityksen siitä elämästä, jota lapset ja nuoret elävät. Elämä on tämän päivän lapsilla moniarvoisempaa, globaalimpaa ja teknisempää kuin koskaan aikaisemmin. Kodin ja koulun rooli arvokasvattajana on vähentynyt näiden yhteiskunnallisten megatrendien vallatessa alaa. Kun ennen lapsista halettiin kuuliaisuuksia, nyt heistä halutaan oma-aloitteisia ja itsenäisiä. (Opetusministeriö 2005, 22.)

Myös nuoret kaipaavat vastuuta ja itseohjautuvuutta oman elämän suhteen. Tämä koskee myös koulu elämää. Auktoriteettiin ja kontrolliin perustuvaa sivistystyötä tekevä on auttamatta jäänyt ajassa jälkeen. Nuorten pitävät tärkeänä, että opettajat tiedostavat nykyajan arvomaailmaa ja ovat kiinnostuneita nyky nuorten elämästä. Tietoisesta henkilöstöstä lisäksi koulun yleinen toimintakulttuuri tulisi olla jäsentensä sanallistettavissa ja parhaassa tapauksessa kirjallisesti kuvattuna oppilaitoksen kaikille jäsenille. Sen tulisi pohtia, millä keinoilla nuorille voidaan luovuttaa sopiva kontrolli koulutyön ja koulu elämän suhteen.

Luokka on ryhmä, jonka sisällä toteutuvaan tasa-arvoisuuteen ja osallisuuteen voidaan vaikuttaa koulun ja oppilashuollon keinoin. Koulu on Suomessa antanut kaikille lapsille ja nuorille tasavertaiset mahdollisuudet itsensä toteuttamiselle, osallistumiselle ja mielekkään elämän rakentamiselle. Nyt tämä tehtävä ei vaikuta täysin toteutuvan. Koulu ei voi kantaa koko vastuuta, mutta se voi tehdä paljon. Luokkayhteisössä tasavertaisuuteen ja osallisuuteen voidaan vaikuttaa ja koulun ja oppilashuollon työpanos luokkahengen kasvattamiseksi ja luokan itseohjautuvuuden lisäämiksi kannattaa.

Opinnäytetyö onnistui hyvin vastaamaan tutkimuskysymyksiin huolellisen suunnittelun ja riittävän esityön ansiosta. Riittävä ja hyvin rajattu teoreettinen viitekehys korosti toivotusti nuorten näkökulmaa tässä opinnäytetyössä. Lähdeaineistoksi valikoitui ensisijaisesti suomalaisia koulu- ja hyvinvointitutkimuksia ja muita julkaisuja aihepiiristä. Koska tutkimus koskee yhtä luokkaa, teorian on pystyttävä keskustelemaan tässä mittakaavassa kohderyhmän kanssa. Siksi pääpainona teoriassa ei ollut kansainväliset, eikä määrälliset tutkimukset, vaan pikemminkin pienen otannan kuvaukset, etnografiat, jotka porautuvat syemmälle ja moninäkökulmaisesti kouluyhteisöön.

Aineistonkeruun menetelmien valinta ja toteutus onnistui pääosin hyvin. Pyrkimyksenä oli kaikin tavoin välttää tutkijan valta-aseman korostumista nuoriin nähden. Tällä oli tarkoituksena luoda nuorille tasa-arvoinen ja turvallinen tila tutkimushaastattelussa. Köyhän miehen sosiometri oli menestys! Anonymisointimenetelmänä alunperin käytetty ankkalinnalaistus viritti oikein hyvin keskustelua kaikkien haastateltavien kohdalla. Keskusteluhahmoina toimivat neutraalit Aku Ankka -sarjakuvien hahmot vähensivät haastateltavien jännitystä ja loivat osaltaan positiivisen ilmapiirin. Tutkijan vierailu kasiluokan opontunnilla ennen haastatteluiden pitämistä muodosti haastattelijasta helposti lähestyttävän ja hyvän tahtoisen kuvan, mikä todennäköisesti oli myös yksi tekijä mukavan osallistujamäärän saavuttamiseksi. Haastatteluun valmistautuminen oli hyvin suunniteltua. Kahvipöydässä oli taatelikakku ja tarjolla oli myös kahvia ja kaakaota. Haastattelu muistutti enemmän kahvilan pöydässä tai nuorisotalon sohvalla jutustelua kuin tutkimushaastattelua.

Kouluhyvinvoinnin haastatteluosio ei onnistunut rakentamaan riittävästi keskustelua aiheesta. Aihealueen keskustelu ei lähtenyt toivotulla tavalla käyntiin ja puheissa viliseekin korostuneesti yhteisöön liittyvät vuorovaikutustekijät. Toki ne ovat kouluhyvinvoinnin ja etenkin viihtyvyyden tärkeitä tekijöitä. Kysymykset olisi pitänyt huolellisemmin valmistella tämän teeman sisällä paremmin keskustelua herättäviksi. Oppilashuoltoa ja kuraattorin työtä käsittelevä osuus onnistui myös hieman vaivallisesti. Haastattelu ei välttämättä ollut tässä se oikea tapa kerätä aineistoa. Ehkä oppilashuollon palveluiden kohdalla erilaiset yhteiskehittämisen ja ideoinnin menetelmät olisivat voineet toimia tämän teeman kohdalla paremmin. Toki ymmärrys myös näistä teemoista parani toteutetullakin tavalla.

Olisi luontevaa jatkaa tutkielmasarjaa muiden koulussa toimivien tahojen näkökulmilla. Opetajat, rehtori, keittäjät, kuraattorit, talonmiehet ja perheet sekä koulun käytävät, kulmaukset, ruokala ja muut näyttämöt kätkevät piiloisia ymmärryksiä ihmistenvälisyydestä ja yhteistoiminnasta. Niillä kaikilla on sosiaalista maailmaa muokkaava vaikutus. Erityisen kiinnostava näkökulma on koulun fyysisen tilan merkitys yhteisöllisyyteen. Olisi mielenkiintoista lukea esimerkiksi havainnoinnin ja tutkimuspäiväkirjan työkaluilla toteutettu opinnäytetyö koulun fyysisten tilojen sosiaalisesta olemuksesta. Paikan ja ajan tutkimisesta lasten ja nuorten ympäristöissä on tehty esimerkiksi suomalaisen MAPOLIS-menettelyn (Stenvall 2003.) keinoin ja se tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman aiheeseen.

Mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita olisi myös tutkia koulun henkilökunnan kokemuksia koulun tiedostetusta ja piilossa olevasta toimintakulttuurista sekä yhteisöllisyyden toteutumisesta. Tämä tutkimus ja henkilökunnan äänen esiintuominen olisi seuraava askel kokonaisvaltaisen ymmärryksen saavuttamisessa.

Lähteet

Painetut

Hoikkala, T., Paju, P. 2013. Apina pulpetissa - Ysiluokan yhteisöllisyys. Helsinki: Gaudeamus Oy.

Kiilakoski, T., Honkatukia, P., (toim.). 2018. Kuinka tutkia nuoria ja nuorisotyötä. Tampere: Vastapaino.

Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N., & Vehkalahti, K. (toim.). 2010. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.

Raatikainen, E. 2011. Luottamus koulussa - Tutkimus yhdeksännen luokan oppilaiden luottamus- ja epäluottamuskertomuksista ja niiden merkityksestä kouluarjessa. Helsinki: Yliopistopaino.

Salmivalli, C. 2003. Kiusaamiseen puuttuminen. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Törmä, S. 2003. Piilo-opetussuunnitelman jäljillä. Teoksessa Opettajan vaiettu valta. Vuorikoski, M., Törmä, S. & Viskari, S. 2003. Tampere: Vastapaino.

Vilkkä, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Väyrynen, S., Kostamo-Pääkkö, K., Ojaniemi, P. (toim.). 2015. Sosiaalityön yhteisöllisyyttä etsimässä. United Press Global.

Sähköiset

Helsingin Sanomat. 2020. Miksi rikkoa toimiva opiskeluhoolto? Lukijan mielipide.

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006656082.html>

Hietanen-Peltola, M., Laitinen, K., Autio, E., Palmqvist, R. 2018. Yhteisestä työstä hyvinvointia - opiskeluhoultoryhmä perusopetuksessa. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136782/Ohjaus%202018_009_verkko_20180117.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Jahnunen, K-M. 2013. Kouluhyvinvointi nuorten tulkitsemana. Väitöskirja. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Konu, A., Gråsten-Salonen, H. 2004. Koulumiete-projekti – koululaisten mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistäminen Pirkanmaalla. Tampere: Pirkanmaan sairaanhoitopiiri.

Kiilakoski, T. 2012. Koulu nuorten näkemänä ja kokemana. Viitattu 11.2.2022.

https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/144743_koulu_nuorten_nakemana_ja_kokemana_2.pdf

Manninen, S. 2018. Kouluviihtyvyys ja siihen liittyvät tekijät peruskoulussa ja toisen asteen opinnoissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Ollikainen, T. 2012. Tyttöjen kaverisuosio ja luokkahenki yläkoulussa. Teoksessa Lapset ja nuoret instituutioiden kehyksissä. Nuorten elinolot -vuosikirja 2012. Pekkarinen, E., Vehkalahti, K., Myllyniemi, S. 2012. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/103052/elinolot%20vuosikirja%202012.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Opetushallitus. 2022a. Yhteisöllisyys. Viitattu 11.2.2022.

<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys>

Opetushallitus. 2022b. Perusopetuksen opetussuunnitelman ydinasiat. Viitattu 11.3.2022.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-ydinasiat>

Opetushallitus. 2022c. Opiskeluhoolto. Viitattu 9.3.2022.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>

Opetusministeriö. 2005. Kouluhyvinvointityöryhmän muistio.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80318/tr27.pdf?sequence=1>

Opetushallitus. 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004.

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet_2004.pdf

Paju, Petri (2011) Koulua on käytävä. Etnografinen tutkimus koululuokasta sosiaalisena tilana. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 115. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/koulua_on_kaytava.pdf

Rimpelä, M. 2008. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Teoksessa Suomalaisten hyvinvointi 2008.

Moisio, P., Karvonen, S., Simpura, J., Heikkilä, M. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2008.

Helsinki: Stakes.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/103052/elinolot%20vuosi-kirja%202012.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Stenvall, E. 2003. MAPOLIS - Menetelmästä kokemuksiin.

<https://docplayer.fi/1778335-Laurean-opinnaytetoiden-lahdeviitteiden-ja-lahteiden-merkitatavat.html>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Kouluterveyskysely. Tuusula, Perusopetus 8. ja 9. lk. Viitattu 8.2.2022.

https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset2?alue_0=601376&mittarit_0=200138&mittarit_1=200345&mittarit_2=200199&vuosi_0=v2019&kouluaste_0=161293#

Tuusulan kunta. 2016. Tuusulan perusopetuksen opetussuunnitelma 2016. Luettu 8.3.2022.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/4047663>

Tuusulan kunta. 2022a. Lasten ja nuorten tukeminen esi- ja perusopetuksessa. Luettu 8.2.2022.

<https://web.tuusula.fi/tuki/>

Tuusulan kunta. 2022b. Pedagogisen tuen ja oppilashuollon käsikirja. Luettu 8.2.2022.

<https://drive.google.com/file/d/0B5wyRwaxWKF6dUdIa1JaYW43SGs/view?resourcekey=0-3xMQYJULB9WjJA2Suf1QoA>

Tuusulan kunta. 2020. Tuusulan perusopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2020.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/12362887>

Yleisradio. 2018. Onko suomalainen koulu enää tasavertainen kaikille? Tutkijat huolissaan 2030-luvun nuorista. Viitattu 7.2.2022.

<https://yle.fi/uutiset/3-10472237>

Julkaisemattomat

Lehmusvaara, V. Yhteistyössä on voimaa. Teoksessa Lumme, M., Luoma, M. (toim.) Tehdään yhdessä #Uuttakoulua.

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset	46
Liite 2. Saatekirje	47
Liite 4. Suostumuslomake	48
Liite 5. Esimerkki aineiston analysoinnista.....	49

Liite 1. Haastattelukysymykset

YHTEISÖLLISYYS

- Kertoisitteko vähän millainen teidän luokka on?
- Minkälainen luokkahenki teidän luokassa on?
 - Mitä ajattelisitte, että muut luokkalaiset vastaa tähän?
- Mitkä asiat huonontaa ja parantaa luokkahenkeä teidän luokassa?
- Millaista läppää teidän luokassa heitetään?
- Miten opettaja vaikuttaa luokkahenkeen?
- Millaisia porukoita teidän luokan sisällä on?
- Tuleeko kaikki kaikkien kanssa juttuun?
- Mitä te ja teidän luokkakaverit tekee välitunneilla?

KOULUHYVINVOINTI JA -VIIHTYVYYS

- Miten viihdytte koulussa tai luokassa?
 - Miten luulette, että muut teidän luokassa viihtyy?
- Miten luokkahenki vaikuttaa siihen viihtyvyyteen?
 - Miten opettaja vaikuttaa koulussa viihtymiseen?
- Mitä mieltä olette koulunkäynnistä?
 - Mikä saa tulemaan kouluun joka aamu?
- Mitä teidän mielestä on kiusaaminen?
 - Miten se näkyy teidän luokassa, jos sellaista on?
- Osallistutteko luokan yhteisiin asioihin oppituntien ulkopuolella?

OPPILASHUOLTO- JA KURAATTORIPALVELUT

- Tiedättekö mitä koulukuraattori tekee?
- Miten ajattelisitte, että kuraattori vois auttaa luokkahengen parantamisessa tai luokkaveriasioissa?
- Saako koulussa tarvittaessa tukea ja apua, jos tarvitsee? Keneltä?

LISÄKYSYMYS

- Mitä mä en vielä älynnyt kysyä? Jotain mikä liittyis noihin aikaisemmin puhuttuihin asioihin?

Liite 2. Saatekirje

Saatekirje 14.3.2022

Hei!

Olen sosionomiopiskelija ja olen tekemässä opinnäytetyötä Hyrylän yläasteella yhteistyössä koulukuraattorin kanssa. Opinnäytetyöni aiheena on koululuokan yhteisöllisyys ja sen vaikutus kouluhyvinvointiin.

Opinnäytetyössäni tutkitaan koululuokan yhteisöllisyyttä ja kouluhyvinvointia nuorten näkökulmasta. Opinnäytetyön tavoitteena on lisätä ymmärrystä nuorten kokemuksista luokkahengestä ja siihen vaikuttavista asioista. Tuloksia hyödynnetään oppilashuollon suunnittelemisessa ja kehittämisessä oppilaslähtöisesti.

Haastattelun yhden kahdeksannen luokan oppilaita teemahaastatteluna koulupäivän aikana. Haastattelut toteutetaan 2-3 oppilaan ryhmissä, jotka oppilaat saavat itse valita. Oppilas voi myös osallistua haastatteluun yksin niin halutessaan. Haastateltavat saavat kertoa kokemuksistaan niin kuin itse haluavat. Kysymyksiin voi myös jättää vastaamatta.

Haastattelumateriaali on salaista ja luottamuksellista. Kaikissa opinnäytetyön vaiheissa pidetään huolta asianmukaisesta tietosuojasta. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää missä tahansa vaiheessa ilmoittamalla tutkijalle tai luokanvalvojalle. Opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen haastatteluaineisto tuhotaan asianmukaisesti.

Tuloksia kuvataan opinnäytetyössä, joka julkaistaan Ammattikorkeakoulujen yhteisessä tietokannassa Theseus.fi -verkkosivustolla. Opinnäytetyössä ei ole tietoja, joista voidaan tunnistaa yksittäisiä henkilöitä. 15-vuotta täyttäneiltä haastateltavilta pyydetään kirjallinen suostumus osallistumisesta ennen haastattelua. Alle 15-vuotiaiden vanhemmilta kysytään lupa erillisellä viestillä Wilman kautta.

Vastaan mielelläni tutkimukseen liittyviin kysymyksiin. Liitteenä on haastattelukysymykset.

Ystävällisin terveisin

Tony Järvenlaita
tony.jarvenlaita@student.laurea.fi
Puh. 0451511251

Liite 4. Suostumuslomake

Suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta

Opinnäytetyön nimi: Kasiluokkalaisten kokema yhteisöllisyys ja kouluhyvinvointi - Näkökulmia yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen Hyrylän yläasteella

Opinnäytetyön tekijä: Tony Järvenlaita

Tässä opinnäytetyössä haastatellaan kahdeksaluokkalaisia peruskoulua käyviä oppilaita. Haastatteluiden avulla kerätty materiaali on luottamuksellista ja salaista, eikä sitä käytetä muuhun tarkoitukseen kuin tähän opinnäytetyöhön. Haastattelutulokset raportoidaan opinnäytetyössä, eikä niistä voida tunnistaa yksittäisiä haastateltuja. Työ julkaistaan Theseus-tietokannassa, joka on suomalaisten ammattikorkeakoulujen yhteinen verkkopalvelu. Henkilötietoja, kuten nimeä tai sukupuolta ei julkaista.

Minulle on selvitetty yllä mainitun opinnäytetyön tarkoitus ja siinä käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että haastatteluihin osallistuminen on vapaaehtoista. Voin halutessani keskeyttää opinnäytetyöhön osallistumisen milloin tahansa ilman, että minun täytyy perustella keskeyttämistäni. Olen myös tietoinen siitä, että haastatteluihin osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia, henkilöllisyyteni jää vain tutkijan tietoon, minua koskevaa aineistoa käytetään vain kyseiseen opinnäytetyöhön ja aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Suostun siihen, että minua haastatellaan ja antamiani tietoja käytetään kyseisen opinnäytetyön tarpeisiin.

Päiväys

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 5. Esimerkki aineiston analysoinnista

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Luokka	Teema
<i>(Luokkahenkeä huonontaa) jos on mennyt välit jonkun kaa tai..</i>	Vuorovaikutuksen haasteet heikentävät yhteisöllisyyttä	Vuorovaikutussuhteet luokassa	Välit ja tuki
<i>Jos on itellä huono fiilis ja purkaa sitä muihin, niin siitä se voi mennä huonoks.</i>	Tunteiden purkaminen väärällä tavalla heikentää vuorovaikutusta		
<i>Jos vaikka joku yrittää tulla mukaan ryhmään. Niin sen sijaan et tekis tilaa, niin ei huomioi yhtään tai silleen.</i>	Ryhmästä ulossulkeminen negatiivista vuorovaikutusta on	Kiusaamisen vaikutus luokkahenkeen	
<i>Haukkuminen, kommentointi (on kiusaamista). Ei kyllä oo meidän luokalla.</i>	Omalla luokalla ei ole kiusaamista		
<i>Ei tääl koulus oo kauheesti väkivaltasta tai haukkumista. Se on enemmän sitä ulkopuolelle jättämistä ja yritetään tehdä olo mahdollisimman kurjaks.</i>	Kiusaaminen on näkymätöntä ulkopuolella jättämistä		
<i>Yksittäisiä tönäsyjä voi olla ettei oo kiusaamista. Esim. seiskat tönäs meitä kun mentiin ohi, ei se mun mielestä ollu kiusaamista.</i>	Tilanne vaikuttaa siihen onko jokin kiusaamista vai ei		
<i>Yleensä sellasta et sitä ei välttämättä ees huomaa. Ärsyttämistä silleen et se tuntuu pahalta, mut muut ei huomaa et se on kiusaamista. Nimittelyä, aliarvioimista ja sellasta</i>	Kiusaaminen on näkymätöntä, negatiivista sanallista vuorovaikutusta	Vuorovaikutusongelmien ratkaisut	
<i>Se voi olla vähän vaikee, jos on jääny joku kaiher-tamaan, et siitä sit eteenpäin lähteminen voi olla vaikeeta. Ei kukaan halua olla epämiellyttävässä tilanteessa tai yksin.</i>	Kaikissa tilanteissa vaikeudet eivät ratkea itsestään		
<i>Jos näät et joku on yksin. Se porukka voi mennä sen luokse vaik istumaan ja sanoo sille jotain. Se on vaikeeta yksin mennä sinne ryhmän luokse</i>	Vertaissovittelu nähdään mahdollisuutena eheyttää välit		
<i>Vaik oisit jääny vähän ulkopuolelle. Niin ikinä ei oo liian myöhästä.</i>	Kaikille on annettava mahdollisuus kuulua luokkayhteisöön		
<i>Kaikkia kohdellaan tasavertaisesti. Ei oo selkeesti huonompia tai parempia. Kaikki on samal viival.</i>	Tasavertaista kohtelua arvostetaan	Vertaistuki ja yhteisöllisyyden tukeminen opettajan ja oppilas-huollon keinoin	
<i>Opettajanhan sanoo että tähän pitää tulla loppu. Ketään ei voi kiusata tosta vaan. Ei voi vaan kiusaa toista ihmistä. Kaikki saa olla mitä on.</i>	Opettajanoletetaan puuttuvan kiusaamiseen		
<i>Joo jos ei oo mikään törkeä iso asia, niin kaverilta kysytään. Luokanopettajalta kysytään jos on jotain vaik</i>	Pienet haasteet ratkaistaan luokan sisällä		
<i>(Kuraattori) vois puhuu yksitellen ihmisille ehkä</i>	Kuraattorin yksilöllinen keskustelu nähdään tarpeellisena		
<i>(Kuraattori vois) Puhuu niille (välinsä menettä-neille). Ja puhuu kaikille ja kertoo niistä asioista. Ne kaks ei oo mitään kivoja muille. Ei ehkä kuitenkaan niiden nimillä, se vois tuntua aika pahalta.</i>	Kuraattori apuna konfliktitilanteissa		

<i>Vähän riippuu. (Kuraattori) Voi auttaa koulunkäynnissä. Ainakin alaasteella kaveriasioissa se auttoi. Vaikka mielenterveyden kanssa jotain, jos vaikuttaa opiskeluun tai stressiä</i>	Kuraattori psykososiaalisena tukena		
<i>Mut en tiää onks opettajalle mieluisin kertoa, et sit mieluummin kertoo jollekki kuraattorille tai jollekki”</i>	Vaikeista asioista ei välttämättä halua puhua opettajalle		
<i>Opettajalta vaikka tukiopetusta. Välillä siltä ei saa aikaa. Sit pitää ite koittaa opetella.</i>	Opettaja oppimisen tukena		
<i>Kyl ne opettaja sitä aina jankkaa, että voitte ker- too...</i>	Opettaja rohakisee pyytämään apua		
<i>Riippuu siitä millasen ensivaikutelman antaa (miten opettaja suhtautuu tiettyyn oppilaaseen).</i>	Opettajan suhtautumisella on väliä		
<i>Saattaa olla tiukempi jollekin, jos on vähän häiriköinyt aiemmin tai silleen.</i>	Häiriköinnistä voi leimautua pidemmäksikin aikaa		
<i>Ihan kun maailma kaatuis jos kerran jotain mokaa. Mut on niitä kyl kivojakin opettajia. Esim. tässä jaksossa kaikki parhaat opettajat. Mukavimmat ja ymmärtäväisimmät.</i>	Opettajan suhtautumisella on väliä		
<i>Ehkä joistakin oppilaista ei tykätä niin paljoa. Yks mun kaveri on silleen, että sille tulee aina isompi sanominen, kun jos joku toinen tekee saman.”</i>	Häiriköinnistä voi leimautua pidemmäksikin aikaa		

Kuviot

Kuva 1. Ankkalinnalaistettu pienryhmäjako	24
---	----